

**İLKOKUL ÖĞRETMENLERİ VE VELİLERİN KENDİLERİ İLE
VELİLERİN ÇOCUKLARINA İLİŞKİN DİJİTAL OKURYAZARLIK
YETERLİLİK ALGILARI**

FEYZA NUR ÖÇAL

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

OCAK,2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Feyza Nur

Soyadı: ÖÇAL

Bölümü: Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

İmza:

İmza Tarihi:/....../2017

TEZİN

Türkçe Adı: İlkokul Öğretmenleri ve Velilerin Kendileri ile Velilerin Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları

İngilizce Adı: Perceptions of Digital Literacy Competence Related to Primary School Teacher and Parents Themselves with Their Children

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Feyza Nur ÖÇAL

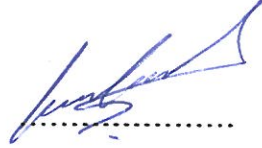
İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Feyza Nur ÖÇAL tarafından hazırlanan “ İlkokul Öğretmenleri ve Velilerin Kendileri ile Velilerin Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

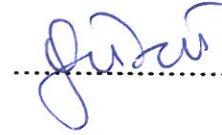
Danışman: Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Gürcü ERDAMAR

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Yasemin KUŞDEMİR

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 26/01/2017

Bu tezin Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Firat'a

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her evresinde benden yardımlarını ve desteğini esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ' a, teşekkür ederim. Yol gösterici ve destek verici yorumları ile çalışmamın niteliğinin artmasını sağlayan Sayın Doç. Dr. Gürcü Erdamar ve Yrd. Doç. Dr. Yasemin Kuşdemir'e teşekkür ederim. Yine çalışmam boyunca manevi desteğini esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Mehmet Akif SÖZER' e, bu yolda birlikte ilerlediğimiz sevgili arkadaşım Müberra SARDOHAN' a, süreç içerisinde istemeden de olsa vaktinden çaldığım ve her koşulda bana hayat veren minik yürekli öğrencilerime, pes ettiğim her safhada kilometrelerce uzakta olmalarına rağmen bana güç ve destek veren, teknik anlamda her şekilde yardım eden meslektaşlarım Halil İbrahim ÇETİNKAYA, Ertuğrul Gazi AYKAÇ ve Mert BİLGİN' e, sevgili arkadaşlarım Yunus EROKTAY ve Merve KILIÇ' a, ailem, bütün hocalarım, meslektaşım ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

**İLKOKUL ÖĞRETMENLERİ VE VELİLERİN KENDİLERİ İLE
VELİLERİN ÇOCUKLARINA İLİŞKİN DİJİTAL OKURYAZARLIK
YETERLİLİK ALGILARI
(Yüksek Lisans Tezi)**

Feyza Nur ÖÇAL
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ocak, 2017

ÖZ

Yaşam boyu öğrenmeyle bireylerdeki mekân, zaman ve yaş gibi faktörlerden bağımsız öğrenme ihtiyacı teknolojik hareketlerin zeminini oluşturmaktadır. İnsanların var olan gelişmeleri takip edebilme, bu gelişimleri yaşamlarıyla bütünleştirebilmeleri için iyi bir dijital okuryazar olmaları gerekmektedir. Genel bir ifade ile dijital okuryazarlık; dijital teknolojiler kullanarak bilgiye ulaşma, eleştirel yaklaşabilme; bilgiyi ayıklama, kullanma, analiz edebilme, sentezleyebilme olarak tanımlanmaktadır. Dijital yaşamda bireylerin güvenli hareket edebilme, bilgiye ulaşabilme ve bilgiyi paylaşabilme, var olan yeniliklerden haberdar olabilme gibi eylemleri gerçekleştirebilmek için dijital okuryazarlık yeterliliğine sahip olması gerekir. Burada en büyük sorumluluk anne-baba ve öğretmenlere düşmektedir. Bu araştırma Ankara ili, merkez ilçelerinde yer alan ilkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarını belirli değişkenlere göre incelemek amacıyla; ilişkisel tarama modeline uygun olarak planlanıp, gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemini seçilirken seçkisiz örnekleme yöntemlerinden “tabakalı örnekleme” kullanılmıştır. Araştırma 400 öğretmen, 356 veli üzerinde gerçekleştirilmiştir. Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği veli ve öğretmenlere uygulanmış olup, bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren durumlarda ilişkisiz ölçümler için t-testi, normal dağılım göstermeyen durumlarda ise Mann Whitney U testi uygulanmıştır. İkidenden fazla gruplar için normal dağılım gösteren durumlarda ilişkisiz ölçümlerde tek yönlü ANOVA, normal dağılım göstermeyen durumlarda Kruskal Wallis H-testi uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre ilkokul

öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde cinsiyet, okuttukları sınıf düzeyi, gelir, ikamet ettikleri yer etkili bir değişken değildir. Fakat yaş, öğrenim durumu, kıdem, kullandıkları dijital araç sayısı, kişisel bir bilgisayara ve sürekli internet bağlantısına sahip olma durumları, internet kullanma sıklıkları ilköğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Araştırma sonucuna göre öğretmenler kendilerini dijital okuryazarlık bakımından “Çok Yeterli” hissetmektedir. Velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde cinsiyet, herhangi bir işte çalışma durumu, öğrenim durumu, gelir, ikamet ettikleri yer, çocuklarının okudukları sınıf düzeyi, kullandıkları dijital araç sayısı, kişisel bir bilgisayar ile sürekli internet bağlantısına sahip olma durumları ve internet kullanma sıklığı etkili bir değişkenken; yaş etkili bir değişken değildir. Veliler kendilerini dijital okuryazarlık bakımından “Çok Yeterli” hissetmektedirler. Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde yaş, gelir, ikamet yeri, öğrenim durumu, internet bağlantısına sahip olma durumu etkili bir değişken değildir. Fakat cinsiyet, bir işe sahip olma durumu, sınıf düzeyi, kullandıkları dijital araç sayısı, kişisel bilgisayara sahip olma durumu ve internet kullanma sıklığı velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık görüşleri üzerinde etkili olmuştur. Veliler dijital okuryazarlık bakımından çocuklarını “Orta Yeterli” düzeyde hissetmektedir. Velilerin ve çocukların ölçekten aldıkları ortalama puanları karşılaştırıldığında veliler kendilerini dijital okuryazarlık bakımından çocuklarından daha yeterli hissetmektedir.

Anahtar kelimeler: Okuryazarlık, Dijital, Dijital Okuryazarlık.

Sayfa adedi: xviii+83

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

**PERCEPTIONS OF DIGITAL LITERACY COMPETENCE RELATED
TO PRIMARY SCHOOL TEACHER AND PARENTS THEMSELVES
WITH THEIR CHILDREN**

(Master's Thesis)

Feyza Nur Öçal

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

January, 2017

ABSTRACT

Along with the lifelong learning, the learning needs of individuals become a basis for future developments in technology. In order to follow new developments and integrate these developments into their lives, one should have a certain amount of capabilities in digital literacy. Ordinarily, the digital literacy is defined as; the ability of individuals to appropriately use digital tools to access information, a critical thinking approach; extract, utilize, analyse and synthesis the given information. The movement of individuals can secure the digital lives, to share information and to Access information, you must have the digital literacy competence to perform actions such as be aware of the existing innovation. In this case it is the responsibility of those parents and teachers. This study is being carried out in accordance with the relational model to examine teachers and parents in primary schools based on their assessment in the ability of digital literacy with specific variables. This research was conducted 400 teacher and 356 parents. The sample was created using the stratified sampling method. This research is used the data collection instrument was selected as “The Digital literacy Assessment Scale” and it was utilised to gather data from parents, teachers. The one-way analysis of variance (ANOVA), Kruskal Wallis H, independent t-test and Mann Whitney is being used to analysis the collected data. According to the results of the study gender, grade level, income, place of residence variables are not influential on the digital literacy competence perceptions of primary scholl teachers. Teachers are feels very adequate in terms of digital literacy. According to the results of the study gender, working status, education level, place of residence, income, grade level, the number of digital tools used to connect to the internet, the frequence of internet usage, continuous have a internet connection, to have a personel computer variables are influential on the digital literacy competence perceptions of the parents.

The parent are feels very adequate in terms of digital literacy. According to the results of the study gender, working status, grade level, the frequence of internet usage, to have a personel computer are influential on the digital literacy competence perceptions the children of the parents. The parents believe that it is sufficient in terms of children's digital literacy. According to the research results themselves than their parents, they feel adequate children in terms of digital literacy.

Key Words: Literacy, Digital, Digital Literacy.

Page Numbers: xviii+83

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZ	viii
ABSTRACT	x
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	1
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	6
Araştırmanın Önemi	7
Sınırlılıklar	8
Sayıtlar	8
Tanımlar	9
KISALTMALAR	10
BÖLÜM II	11
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
Okuryazarlık	11
Bilgi Okuryazarlığı	12
Bilgisayar Okuryazarlığı	13
Bilişim Okuryazarlığı	14
Ekran Okuryazarlığı	15
Teknoloji Okuryazarlığı	15
Dijital Okuryazarlık	16
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23
BÖLÜM III	28
YÖNTEM	28

Araştırmanın Modeli.....	28
Çalışma Grubu	28
Öğretmenlere Ait Demografik Bulgular	29
Velilere Ait Demografik Bulgular	32
Veri Toplama Aracı.....	36
Verilerin Analiz Edilmesi	37
BÖLÜM IV	39
BULGU VE YORUMLAR	39
Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	39
Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	39
Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	44
Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	44
Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	48
Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	49
Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	53
BÖLÜM V	54
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	54
ÖNERİLER.....	62
KAYNAKLAR.....	63
EKLER.....	74

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Kültürel Değişim İşlem Boyutları.....	21
Tablo 2 İlkokul Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına İlişkin İstatistikler	29
Tablo 3 İlkokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine İlişkin İstatistikler	29
Tablo 4 İlkokul Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına İlişkin İstatistikler	29
Tablo 5 İlkokul Öğretmenlerinin Kıdemlerine İlişkin İstatistikler	30
Tablo 6 İlkokul Öğretmenlerinin Okuttıkları Sınıf Düzeyine İlişkin İstatistikler	30
Tablo 7 İlkokul Öğretmenlerinin İkamet Ettikleri Yer İlişkin İstatistikler	30
Tablo 8 İlkokul Öğretmenlerinin Gelirine İlişkin İstatistikler	31
Tablo 9 İlkokul Öğretmenlerinin Kullandıkları Dijital Araç Sayısına İlişkin İstatistikler	31
Tablo 10 İlkokul Öğretmenlerinin Bilgisayara Sahip Olma Durumuna İlişkin İstatistikler ..	31
Tablo 11 İlkokul Öğretmenlerinin İnternete Sahip Olma Durumlarına İlişkin İstatistikler ..	32
Tablo 12 İlkokul Öğretmenlerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına İlişkin İstatistikler	32
Tablo 13 Velilerin Yaş Gruplarına İlişkin İstatistikler	32
Tablo 14 Velilerin Cinsiyetlerine İlişkin İstatistikler	33
Tablo 15 Velilerin İş Durumlarına İlişkin İstatistikler	33
Tablo 16 Velilerin Öğrenim Durumlarına İlişkin İstatistikler	34
Tablo 17 Velilerin Gelir Durumuna İlişkin İstatistikler	34
Tablo 18 Velilerin İkamet Ettiklere Yere İlişkin İstatistikler	34
Tablo 19 Velilerin Çocuklarının Sınıf Düzeyine İlişkin İstatistikler	35

Tablo 20 Velilerin Kullandıkları Dijital Araç Sayısına İlişkin İstatistikler	35
Tablo 21 Velilerin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına İlişkin İstatistikler.....	35
Tablo 22 Velilerin İnternet Bağlantısına Sahip Olma Durumlarına İlişkin İstatistikler	36
Tablo 23 Velilerin İnternet Kullanma Sıklığına İlişkin İstatistikler	36
Tablo 24 Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği Puan Aralığı	37
Tablo 25 İlkokul Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Düzeyleri	39
Tablo 26 İlkokul Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları t-Testi Sonuçları	40
Tablo 27 İlkokul Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları Mann Whitney U-Testi Sonuçları.....	40
Tablo 28 İlkokul Öğretmenlerinin Yaş, Gelir ve Okuttukları Sınıf Düzeyi Değişkenlerine göre Dijital Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları	41
Tablo 29 İlkokul Öğretmenlerinin Kıdem, İnternet Kullanma Sıklığı ve Dijital Araç Sayısı Değişkenlerine göre Dijital Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları.....	42
Tablo 30 İlkokul Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına göre Dijital Yeterlilik Algıları Kruskal Wallis H-Testi sonuçları.....	44
Tablo 31 Velilerin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Düzeyleri.....	44
Tablo 32 Velilerin Cinsiyetine, İkamet Yerlerine, İş, Bilgisayar ve İnternet Bağlantısına Sahip Olma Durumlarına göre Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları t-Testi Sonuçları.....	45
Tablo 33 Velilerin Yaş, Gelir ve Öğrenim Durumlarına göre Dijital Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları.....	46
Tablo 34 Velilerin İnternet Kullanma Sıklığı ve İnternete Bağlanmak için Kullandıkları Dijital Araç Sayısına göre Dijital Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları.....	47
Tablo 35 Velilerin Çocuklarının Sınıf Düzeyine Göre Dijital Yeterlilik Algıları Kruskal Wallis Sonuçları.....	48
Tablo 36 Velilerin Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Düzeyleri.....	49
Tablo 37 Velilerin Cinsiyetine, İkamet Ettikleri Yere, Bilgisayar ve İnternete Sahip Olma Durumlarına Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları t-Testi Sonuçları.....	49

Tablo 38 <i>Velilerin Yaşlarına, Gelilerine ve Öğrenim Durumlarına Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları</i>	51
Tablo 39 <i>Velilerin İnternet Kullanma Sıklığı ve İnternete Bağlanmak için Kullandıkları Dijital Araç Sayısına Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları</i>	52
Tablo 40 <i>Velilerin Öğrenim Durumuna Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları</i>	53
Tablo 41 <i>Velilerin Kendilerine ve Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları</i>	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dijital okuryazarlık bileşenleri	17
Şekil 2. Dijital okuryazarlık düzeyleri	18
Şekil 3. Dijital okuryazarlık çerçevesi	19

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırma, ilkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlik algılarını tespit etmek için hazırlanmıştır. Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıtları ve tanımları yer almaktadır.

Problem Durumu

İnsan yaşamı her geçen gün farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmanın nedenlerinden biri olan teknolojik gelişmeler insan üzerindeki etkisini artırmıştır. Gün içerisinde kullanılan en küçük araç gereçler dahi çağa göre değişmekte, yenilenmekte, dijitalleşmektedir. Nicelik ve nitelik bakımından yoğunlaşan dijital yaşamın içerisinde insanoğlunun etkin bir birey olarak ilerleyebilmesi gerekir. Yeniliklere açık ve kolay uyum sağlayan bireyler dijital yaşamın gerektirdiği eylemleri yerine getirebilir. Kâğıttan ekrana geçiş, görsel işitsel bakımdan zenginleştirilmiş sanal ortamlar, her geçen gün yenilenen dijital araç-gereçler, teknolojinin evde, okullarda, iş yerlerinde kısaca insanın var olduğu bütün ortamlarda etkinliğini artırması teknolojiyle iç içe yaşayan bireyler inşa etmiştir.

Elektronik dergi, gazete ve kitaplar, vatandaşlık hizmetlerinin internet üzerinden yapılabilmesi, öğrencilere yönelik eğitici uygulamalar, okullarda bulunan teknoloji destekli projeler, internet üzerinden alışveriş, televizyon ve radyo yayınları bireylerin alışkanlıklarının değiştiğini gösterir niteliktedir. Geleneksellikten dijitalle açılan bu yol beraberinde; ekran başında eskisinden daha fazla vakit geçiren, daha çok dijital araç kullanan, günlük işlerini internet üzerinde gerçekleştiren bireyler getirmiştir. Bu bireylerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Türkiye’de 2004 yılında bilgisayar kullanımı %23,6 iken

2016 yılında bu oranın %54,6'ya yükseldiği, yine 2004 yılında internet kullanımı %18,8 iken 2016 yılında bu oranın %61,2'ye yükseldiği görülmüştür. Hanelerde internet erişimi 2004 yılında %7 iken 2016 yılında bu oran %76,3'e yükselmiştir (TÜİK, 2016). Son 12 yılda meydana gelen bu değişim, teknoloji ve insan arasındaki etkileşimi ortaya koymaktadır. Hanelerde bilgisayar kullanımı ve internet erişimindeki bu artış zamanın çoğunu okulda geçiren öğrenciler, öğrencilerle ilgilenen veliler ve öğretmenler üzerinde de şüphesiz bir etkiye sahiptir. Veliler teknoloji ile iç içe yaşayan çocuklarının isteklerine cevap verebilmek, çocukları ile aralarındaki zamansal farkı en aza indirmek için var olan gelişmeleri takip edebilen, teknolojik bilgi, beceri ve tutuma sahip bireyler olmalılardır. Evinde ve okulunda çeşitli teknolojik cihazlarla etkileşim halinde olan öğrencilerin ihtiyaçlarını, isteklerini geleneksel okuma, izleme, dinleme vb. alışkanlıklarını devam ettiren velilerin karşılamaları mümkün değildir. Evde de etkisi görülen bu dijital dönüşüm, yaşamın farklı alanlarında da devam etmektedir. Okullar da var olan gelişmelere ayak uydurmakta, sistemsal ve donanımsal olarak çağa uyum sağlamaktadır. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı işbirliği ile Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) başlatılmıştır. Bu hareket ile öğrencilerin daha fazla duyu organına hitap edecek bilgi iletişim teknolojilerinin sınıf ortamında yer alması, öğretmen ve öğrencilerin bu şekilde öğretim hayatını devam ettirmeleri planlanmıştır (Kurt, Kuzu, Dursun, Güllüoğlu & Gültekin, 2013). Proje; birinci yıl donanımsal olarak hazır olan ortaöğretim kurumlarını daha sonraki yıllarda ise ortaokullar, ilkokullar ve okul öncesi kurumlarını kapsamakta; bilinçli, güvenilir bilgisayar teknolojilerinin kullanımı hedeflemektedir (Ekici & Yılmaz, 2013).

Proje kapsamından anlaşılabileceği üzere herhangi bir yaş sınırlamasına gidilmemiş okul çağına en küçük bireyleri olan okul öncesi ve ilkokul öğrencileri de bu projeye dâhil edilmiştir. 2013 yılında yapılan ve ilk kez 06-15 yaş grubunun dâhil edildiği Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı araştırmasında, çocukların bilgisayar kullanmaya başlama yaşının ortalama 8, internet kullanmaya başlama yaşının ise ortalama 9 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 06-15 yaş grubundaki çocukların %24,4'ünün kendi kullanımına ait bilgisayara, %13,1'inin cep telefonuna ve %2,9'unun oyun konsoluna sahip olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2013). 3-18 yaş aralığındaki çocuklar üzerinde yapılan araştırma sonucuna göre 3-6 yaş aralığında bulunan çocukların %24,4'ünün odasında televizyon, %16,7'sinin bilgisayar, %27,3'ünün odasında ise video oyun aletlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arnas, 2005). Bilişim teknolojileri ile tanışma çağına bu yaşlara kadar inmesi

dikkat çekecek niteliktedir. Ankara ve Sakarya ilini kapsayan, 2272 sekizinci sınıf öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin sunum, sohbet ve internet tarayıcıları programlarını iyi düzeyde; kelime işlemci, elektronik tablo, masaüstü yayıncılık, grafik programları, e-posta programlarını orta düzeyde, veri tabanı ve web sayfası tasarımı programlarını ise başlangıç düzeyinde kullanmayı bildikleri yönünde bulgular elde edilmiştir (Yıldırım, 2013). Bu araştırmalar teknolojinin etki ettiği bireylerin yaşlarına bir kez daha dikkat çekmiştir.

Yaşamın içerisine nüfus eden ve bireyleri küçük yaşlarda etkileyen bu gelişmeler evde veli, okulda öğrenci ve öğretmene yeni sorumluluklar yüklemiştir. Herhangi bir teknolojik araca sahip olmak ve onu sadece kullanmak yeterli değildir. Teknolojiden faydalanmak ve teknolojiyi nerde, ne zaman, nasıl kullanacağını bilmek en az ona sahip olmak kadar önem arz etmektedir.

Bireylerin zamanlarının büyük kısmını harcadıkları sanal ortamlarda bilinçsiz eylemlerde bulunmaları birçok sorunun habercisidir. Bu sorunlar bireylerin sadece güvenliğini değil sağlıklarını da etkilemektedir. Çocukların internet kullanımı üzerine yapılan bir araştırmada sürekli ekran başında oturan çocukların göz ve beden rahatsızlıklarının yanı sıra içe kapanıklık, yalnızlık gibi psikolojik sorunlarda yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tuncer, 2000).

Bilgisayar başında vakit geçiren çocukların sanal ortamlarda nasıl zaman harcadıkları önemli bir sorundur. Uygunsuz içerikli sitelere üyelik, şiddet içerikli oyunlar, sohbet siteleri, sosyal paylaşım sitelerinde edinilen sanal arkadaşlıklar, kişisel bilgilerin diğer insanlarla sınırsız paylaşılması, psikolojik ve fiziksel sorunların dışında yasal sorunlarında doğabileceğini işaret etmektedir. Bilgisayar, oyun konsolu, televizyon, akıllı telefon, tablet gibi dijital araçlarla baş başa bırakılan ve anne-babaları tarafından herhangi bir takip süreci geçirmeyen çocukların bu sorunlarla karşı karşıya gelmesi olası görülmektedir. Velilerin bu durumda etkin olabilmesi için dijital bir yeterliğe sahip olması gerekir. Güvenlik unsurunun yanı sıra öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlaması açısından da velilerin dijitalleşen sistemin bir parçası olması gerekir. Bugün okullarda var olan FATİH projesinin veliler açısından değerlendirildiği araştırmada velilerin projeye ait yeterli bilgileri olmadığı ve projenin tali unsuru oldukları bulgusu elde edilmiştir (Güllüpinar, Kuzu, Dursun, Kurt & Gültekin, 2013). Bu durum göstermektedir ki okulda var olan gelişmelerde veliler aktif rol üstlenmemektedir. Projenin büyük sınırlılıklarından birisi de

velilerin proje kapsamına alınmamış olmasıdır (Dinçer, Şenkal & Sezgin, 2013). Büyük yatırımların yapıldığı bu projelerinin veli ayağının eksik olması tamamlanamayan bir döngüyü işaret eder. Sadece veliler değil öğrencinin belki de ailesinden daha fazla vakit geçirdiği öğretmenlere de büyük görev düşmektedir.

Geleneksel kaygılarını sürdüren, yeniliğe kapalı öğretmenlerin çağa ayak uyduran bireylerle aynı ortamda bulunması çatışma doğurabilir. Dijital bakımdan gerekli donanımına sahip sınıflarda, dijital çağın öğrencileri ile gelişmelere direnen ya da duyarsız öğretmenlerle eğitim-öğretim faaliyetleri yürütmek gereksiz bir çabaya neden olur. Bu durumda öğretmenlerin sistemle ilgili bir dijital bilgiye, kullanıma, beceriye, dijital yaşama karşı olumlu bir tutuma ihtiyacı vardır. Anaokulu öğretmenleri üzerinde yapılan bir araştırmada bilgisayar deneyimi olan öğretmenlerin diğerlerine oranla bilgisayar kullanımına ilişkin daha olumlu tutum geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Erkan, 2004). Sınıf öğretmenlerinin FATİH projesi hakkında görüşlerinin alındığı bir araştırmada öğretmenlerin proje ile ilgili zamanlama sıkıntısı olduğu, ayrıca birçok öğretmenin teknolojiye kolay kolay ayak uyduramayacağı görüşünde ortak paydada toplandıkları şeklinde bulgular elde edilmiştir (Gürol, Donmuş & Arslan, 2012). Bilgisayar kullanan, internetten alış-veriş yapan, ekrandan okuyan, elektronik yöntemlerle haberleşen, ödeme işlemlerini, hesap takiplerini internet üzerinden yapan velilerin, ders materyallerini dijital ortamda hazırlayan ve sunan öğretmenlerin, küçük yaşta bilgisayar, akıllı telefon vb. araçlarla tanışan öğrencilerin oluşturduğu eğitim dünyasında kaliteli bir süreç gerçekleşmelidir. Okul hayatının sacayakları olan öğrenci, veli, öğretmen üçlüsünün hem bilişsel hem fiziksel donanımına sahip şekilde hareket etmesi gerekir. Bireylerin sanal güvenliğini sağlama; bireylere yardımcı olma, bireylerin gerçekleştirdikleri öğrenme durumlarının farkında olma açısından önem arz etmektedir. Bahsedilen bu önemli eylemlerin gerçekleşmesi ise ancak iyi bir dijital okuryazar olmakla mümkündür. Nasıl ki sadece okuma yazma eylemleri gerçekleştirebiliyor olmak; var olan bilgileri anlamaya, paylaşmaya, eleştirebilmeye, yeni bilgi oluşturmaya yeterli değilse dijital araç gereçleri de sadece kullanıyor olmak dijital okuryazar olmak için yeterli değildir. Güncel kalabilme, devam eden gelişimsel sürecin bir parçası olabilme, yeterli düzeyde dijital kullanım becerisine sahip olabilme, teknolojik farkındalık yaratabilme, dijital ürünler kullanarak yeni bilgi üretebilme, paylaşabilme, var olan ürünleri eleştirebilme, birleştirebilme, ayrıştırabilme, sanal ortamda kendi ve sorumlu olduğu kişilerin güvenliğinden emin olabilme ancak dijital okuryazar olabilmekle mümkün olacaktır. Bilgisayarı sadece

internete girmek için, televizyonu sadece herhangi bir programın izlenmesi için, telefonu sadece arama yapmak için kullanmak bu günün dünyasında bir yetersizliktir. Dijital aletlerin birbiri yerine kullanılabilirliği ve hemen hemen hepsinde olan internet erişimi insanları dijital yeterlilik kaygısına sürüklemektedir. Bu kaygı beraberinde güncellenmiş bilgiye ulaşamama, teknolojiye hâkim olamama, dijital aletleri güvenli kullanamama ve bu aletlerden üst seviyede verim alamama gibi problemler doğurmuştur. B. Timur, Timur ve Akkoyunlu (2014) daha önce yapılan çalışmaların ülkemizde internet kullanımının bilinçli olmadığını nicel bakımdan artış görülürken aynı artışın nitel bakımında görülmediğini ve buradaki en büyük görevin eğitim kurumları ve öğretmenlere düştüğünü dile getirmişlerdir. Hem bireyler hem de ülkeler arasındaki dijital uçurumun azaltılması için eğitimle teknolojinin bütünleştirilmesi, bireylere teknolojinin neden, nasıl kullanılacağını öğretilmesi gerekmektedir. Kişilere bu dijital yetkinliği kazandıracak olan öğretmenler yeterli dijital bilgi ve beceriyle donanmalılardır.

Martin ve Grudziecki (2006) dijital okuryazarlığı bireyin kimlik inşasında bir öge olarak tanımlamış ve sistemin temelinde dijital yetkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Soby (2008) dijital yetkinliğin çocuklara ve gençlere öğrenmeleri için daha fazla içerik ve motive edici bir ortam sağladığını ve gelecekte bilgi toplumunun interaktif katılımcıları olan öğrencilerin hedeflerine ulaşmak için daha çok dijital medya kullanacaklarını belirtmiştir. Bu öngörü bağlamında sınırı olmayan bir denizin içine bırakılmış olan çocukların her geçen gün büyümeye devam eden dijital yığını kontrol altına alması ve faydalı bir kullanım sürdürebilmesi pek mümkün gibi görünmemektedir. Ayrıca onların her daim yanında olan velilerin kendilerini bu dünyadan soyutlamamaları ya da dijital dünyada yönlerini doğru bulabilmeleri, öğretmenlerin yaşama göre kendilerini şekillendirmeleri, çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek güçte olabilmeleri için; dijital okuryazarlık hakkında bilgileri, dijital okuryazarlık yeterlilikleri, dijital okuryazarlığa ilişkin görüşleri önemli bir sorundur. Dijital yaşamla erken yaşta tanışma, dijital yaşantıların etik olmayan, güven içermeyen, insan sağlığını olumsuz etkileyen sonuçları ve bilişsel, psikomotor yetersizliklerin doğuracağı sorunlar göz önünde bulundurularak, öğretmen ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları belirli değişkenler doğrultusunda bu araştırma kapsamında incelenecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; ilkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarını belirlemek ve belirli değişkenlere göre karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevaplar aranacaktır.

1. İlkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ne düzeydedir?
2. İlkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları;
 - a. yaşlarına,
 - b. cinsiyetlerine,
 - c. öğrenim durumlarına,
 - d. öğretmenlik kıdemlerine,
 - e. okuttukları sınıf düzeyine,
 - f. ikamet ettikleri yere,
 - g. gelirlerine,
 - h. internete bağlanmak için kullandıkları dijital araç sayısına,
 - ı. kişisel bir bilgisayara sahip olma durumlarına,
 - i. sürekli internet bağlantısına sahip olma durumlarına,
 - j. internet kullanma sıklığına göre anlamlı olarak değişmekte midir?
3. Velilerin kendilerine ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ne düzeydedir?
4. Velilerin kendilerine ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları;
 - a. yaşlarına,
 - b. cinsiyetlerine,
 - c. herhangi bir işte çalışma durumlarına,
 - d. öğrenim durumlarına,
 - e. aylık gelirlerine,
 - f. ikamet ettikleri yere,

- g. çocuklarının okudukları sınıf düzeyine,
 - h. internete bağlanmak için kullandıkları dijital araç sayısına,
 - ı. kişisel bir bilgisayara sahip olma durumlarına,
 - i. sürekli internet bağlantısına sahip olma durumlarına,
 - j. internet kullanma sıklıklarına göre anlamlı olarak değişmekte midir?
5. Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ne düzeydedir?
6. Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları;
- a. çocuklarının okudukları sınıf düzeyine,
 - b. internete bağlanmak için kullandıkları dijital araç sayısına,
 - c. kişisel bir bilgisayara sahip olma durumlarına,
 - d. sürekli internet bağlantısına sahip olma durumlarına,
 - e. internet kullanma sıklıklarına göre anlamlı olarak değişmekte midir?
7. Velilerin kendilerine ve çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Yaşanılan çağın gerekliliği olan teknolojiyi kullanma, teknolojiden yararlanma ve teknolojik üretim, eğitim alanına kısa zamanda yansımış; öğretmen, veli, sınıf ve öğrenciyi bir parçası yapmıştır. Teknolojik ürünler gençlerin yaşamlarını çevrelemiş bu nedenle de okuma-yazma eylemlerinde tercih edilen materyallerde değişiklik meydana gelmiştir (Baştuğ & Keskin, 2013). Ekrandan okuyan, akıllı telefon kullanan, oyun konsolları vb. dijital birçok alet kullanan öğrenciler ile geleneksel öğretmen ve velileri aynı kümede düşünmek, oluşabilecek sorunlar hakkında ipucu verir. Bu durum öğretmenlere ve bu ortamların ikincil katılımcısı olan velilere yeni sorumluluklar yüklemiştir. Kendileri ile farklı yaşantılara sahip olan veliler ile çocukları arasındaki iletişim kopukluğunu gidermek için, bilişsel ve teknik bazı becerilere sahip olmaları onlara kolaylık sağlayabilir. Çocuklarının dijital yaşamdaki rolünü takip edebilecek kapasiteye sahip olan veliler daha başarılı bir anne baba tutumu sergiler. Bu durum çocuklarının dijital yaşama olan kaygılarını azaltır, onları her gün biraz daha dijitalleşen yaşama hazırlar, etik açıdan bilinçlenmelerini ve

sorumlu birer bireyler olabilmelerini sağlar. Bunun yanı sıra dijital sınıflardan bahsedilen bu günlerde öğretmenlerin geleneksel kaygılarını sürdürmesi öğretme sürecinde çatışmalara neden olabilir. Küçük yaşta dijital cihazlarla tanışan ve yaşamın birçok alanında dijital etkiye maruz kalan öğrencilerle etkili bir süreç geçirebilmek için öğretmenlerin dijital araç gereçleri kullanma becerisine, dijital kaynaklara erişme, paylaşma bu kaynakları analiz ve sentez edebilme becerisine sahip olması gerekmektedir. Velilerin ve öğretmenlerin bu becerilere sahip olması dijital okuryazar olmaları ile mümkündür. Ortak paydaları öğrenci olan veli ve öğretmenlerin belirtilen bu eylemleri gerçekleştirerek öğrencilere dijitalleşen bu yaşamda rehber ve yardımcı olabilmeleri, gerekli şartları sağlayabilmeleri ve bu süreçte aktif kalabilmeleri için dijital okuryazarlık yeterliliğine sahip olmaları önem arz etmektedir.

Sınırlılıklar

İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

- Araştırma Ankara'nın merkez ilçeleri (Mamak, Sincan, Yenimahalle, Etimesgut, Keçiören) ile sınırlıdır.
- 2015-2016 öğretim yılı içinde seçilen, ilkokul öğretmenleri ve ilkokulda 1-4. sınıfta çocuğu bulunan anne ve babalarla sınırlıdır.
- Veri toplama aracı olarak geliştirilen ölçme aracından elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Sayıtlar

- Araştırmacı tarafından uygulanan ölçekte, ilkokul öğretmenleri ile velilerin içten ve yansız cevap verdiği varsayılmıştır.

Tanımlar

Okuryazarlık: “Okuma ve yazma faaliyetinin eşliğinde kişinin yaşadığı hayatı ve bu hayat içinde nesne ve olayları algılayışı, anlaması ve sosyal hayatındaki bütün ilişkilere bir anlam yüklemesi ile ilgili bir kavramdır” (Aşıcı, 2009).

Dijital: Sayısal, verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren (TDK).

Dijital okuryazarlık: Dijital teknolojiler kullanarak bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgiyi anlayabilme, ayıklayabilme, sentezleyebilme, eleştirebilmedir (Sangül, 2013).

Dijital vatandaşlık: Teknolojinin doğru ve sorumlu şekilde kullanılması (Ribble, 2011).

KISALTMALAR

TDK	Türk Dil Kurumu
FATİH	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konu ilgili kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Okuryazarlık

Okuryazarlık, İngilizce “literacy” sözcüğünün dilimizde var olan karşılığıdır. Coşkun, Cumaoglu ve Seçkin (2013) için okuryazarlık; okuma eylemini gerçekleştiren kişinin okuma sırasında kullandığı anlamlandırma, yorumlama, sentezleme gibi bilişsel becerilerin daha ağır bastığı bir süreçtir.

“Okuryazarlık, okuma ve yazma faaliyetinin eşliğinde kişinin yaşadığı hayatı ve bu hayat içinde nesne ve olayları algılayışı, anlaması ve sosyal hayatındaki bütün ilişkilere bir anlam yüklemesi ile ilgili bir kavramdır” (Aşıcı, 2009). Okuryazarlık kavramının tanımında anlamlandırma, sentezleme gibi bilişsel süreçlere vurgu yapılmaktadır. Bu nedenle okuryazarlık okuma ve yazma eylemlerinden ayrılmaktadır.

Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010) okuryazarlık kavramının okuma-yazma işinden ayrı olduğunu belirterek okuryazarlık kavramının farkını şu başlıklar altında toplamıştır.

- “Okuma-yazma kod çözmeye; okuryazarlık anlamlandırmaya dayalıdır.
- Okuma-yazma bir kategori; okuryazarlık ise bir derece belirtir.
- Okuma-yazmanın simge sistemi basılı ortamdaki harfler; okuryazarlığın simge sistemi ise “şeylerdir”.
- Okuma-yazmanın statik tanımlanması yapılmıştır; okuryazarlığın ise tanımlanması devam etmektedir”.

Yıldız (2007) okuryazarlık kavramına ilişkin akademik çalışmaların 1960'tan sonra artış gösterdiğini, önceleri okuryazarlık kavramına ilişkin araştırma ve bulguların okuma ve yazma becerisi olarak algılandığını, daha sonra bu eylemin sosyo-kültürel açıdan incelenmesi gerektiğinin fark edilmesiyle yeni okuryazarlıkların keşfedildiğini dile getirmiştir. Coşkun, Cumaoglu ve Seçkin (2013) bu kavramın teknolojinin gelişmesi, bilgi yığınının genişlemesi ve insanların günlük yaşamında var olan ihtiyaçlarına göre şekillendiğini ve bu değişim, gelişmelerin yeni okuryazarlıklar doğurduğunu, bilişim ve teknoloji ile ilgili her kavramın tarihsel bir dönem geçirdiğini, bu kavramlarında zamanla yenileneceğini dile getirmiştir.

1950'li yıllarda okuryazarlık, okuma ve yazma eylemlerini en basit şekilde gerçekleştirmek olarak anlaşılmıştır. Daha sonra kısa cümleleri okuma ve yazma şekline dönüşmüştür. 1960'lı yıllarda yaşadığı topluma katkı sağlayabilecek düzeye sahip olma anlamına erişmiştir. Bu tanımdan sonra işin içine öğrenim süresi girmiş ve en az 5 yıl öğrenim görme, günlük gazete okuyabilme anlamını kazanmıştır. 1960'tan sonra okuryazarlık bu sığ tanımlarından sıyrılmış ve işlevsel bir boyut kazanarak, eğitimin merkezinde olduğu bir tanım kazanmıştır (Güneş, 1994).

Değerli (2013) bilgisayarın ve internetin merkez konumda olduğu günümüz dünyasında geleneksel okuryazarlığın bilgiye, hızlı ve sürekli erişime ayak uyduramadığını belirtmektedir. Tanımlardan ve açıklamalardan anlaşılabileceği üzere küreselleşen dünyanın ve bilimdeki gelişmelerin okuryazarlık kavramını değiştirdiği ve yeni okuryazarlık türleri ortaya çıkardığı anlaşılmaktadır. Teknoloji ve dijitalleşme ile ilişkisi olan bilgi, medya, ekran, bilgi iletişim teknolojileri, bilgisayar, teknoloji okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık kavramlarının günümüzde önemini artırdığı görülmektedir.

Bilgi Okuryazarlığı

Bu gün var olan teknolojik gelişmeler bilgi toplumu oluşumuna, bilgiye erişimin kolaylaşmasına katkı sağlamış bununla birlikte bir bilgi yığını oluşmasına da neden olmuştur (Maltepeler, 2014). Bilgi okuryazarlığı, bilginin farkına varma, bilgiye ulaşma, bilgiyi analiz etme, bu süreçte ortaya çıkan problemleri çözebilme gibi unsurlar içermektedir (Akkoyunlu, 2008). Var olan bilgi yığını düşünüldüğünde eleştirel düşünebilme, analiz ve sentez yeteneği ile bilginin ayıklanması bilgi okuryazarlığının vazgeçilmezidir (Polat & Odabaş, 2008).

Bilgi okuryazarlığı terimi 1970'li yılların başında gelişmeye başlamış, var olan teknolojik gelişmelerle şekillenmeye devam etmiştir (Kızılaslan, 2007, s.18). Bu durum göstermektedir ki dijitalleşen ve küreselleşen dünya diğer okuryazarlıklar üzerinde de etkisini göstermektedir. Kütüphaneden sanal kütüphanelere, kâğıttan ekrana geçiş süreci bilgi okuryazarlığındaki değişimi betimlemektedir. Geleneksellikten sıyrılıp dijital yaşamla iç içe olan yeni okuryazarlıklar, bireylerin bilgiye ulaşma yöntemlerinde meydana getirdikleri değişikliklerle aslında bireylerin başka okuryazarlıklara sahip olması gerekliliğini doğurmuştur. Aradığı bilgiye bilgi iletişim teknolojileri ile daha hızlı ulaşan bireylerin, bilgisayar, bilgi iletişim teknolojileri, teknoloji, ekran okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık özelliklerine de sahip olmaları gerekmektedir.

Yaşamda meydana gelen bu değişimler öğrenim hayatına girmeye başladığında öğretmen, öğrenci ve velileri de etkilemiş, var olan bilgi okuryazarlık becerilerinde değişim yaratmıştır. Öğretmenlerin okuryazar öğrenciler yetiştirebilmesi için kendilerinin de okuryazar olması gerekir (Akkoyunlu & Kurbanoglu, 2003). Bu nedenle öğretmen, verimli bir öğrenme ortamı oluşturabilmek için kazandırmak istediği becerilerle önce kendisi donanmalıdır. Eğitimin diğer bir ayağı olan velilerin kaliteli bir yardımcı unsur olabilmesi için iyi bir bilgi okuryazarı olmaları gerekmektedir.

Bilgisayar Okuryazarlığı

Geleneksel okuryazarlığın teknolojik gelişmelere kayıtsız kalması mümkün değildir. Yaşamın her alanında değişiklik meydana getiren dijitalleşme etkisini okuryazarlık üzerinde de göstermiştir. Okuryazarlık kavramı bu değişimden etkilenmiş ve yeni okuryazarlıklar doğurmuştur. Bu gün bireylerin sahip olması gereken okuryazarlık türlerinden birisi de şüphesiz ki bilgisayar okuryazarlığıdır. Gün içerisinde bilgiye erişme ve paylaşma, vatandaşlık hizmetlerinden faydalanma, kişisel ihtiyaçlarını giderme, sanal bir çevrede iletişim kurma gibi eylemlerde bulunurken insanlar bilgisayar kullanmaktadır. Bilgisayar okuryazarlığı kavramı ilk kez 1976 yılında John Nevison ortaya atmıştır (Kahraman, 2005). Bilgisayar okuryazarlığı İngilizce “Computer Literacy” teriminin Türkçe karşılığı olarak kullanılır.

Bilgisayar okuryazarı bireyler, bilgisayar kullanma, bilgisayar kullanarak gerekli bilgi ve belgelere ulaşma, bilgisayar ile ilgili sorunlara çözüm getirebilme gibi eylemleri gerçekleştirebilmelidir (Geçer & Dağ, 2010). Bilgisayar okuryazarlığı kavramının ortaya

çıkmasının nedeni, zaman içerisinde artan rekabetin ve bu rekabeti sürdürecektir olan genç bireylerin gelecekte için temel bilgisayar kullanma bilgi ve becerileri ile donanmaları gerekliliğidir (Gürbüz, Yıldırım & Özden, 1999). Bu gereksinimden yola çıkarak bireyler çağın ekonomik ve teknolojik ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olmalıdırlar. Var olan ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte olmak ancak güncellenen bir okuryazarlıkla mümkündür. Günümüzden 20 yıl önceki bilgisayarlar ile şu anki bilgisayarlar arasında donanımsal vb. farklılıklar vardır. Bu durum yenilenmesi gereken kullanım bilgi ve becerisini işaret etmektedir. Bilgisayarların yaşamın parçası olan öğrenme ortamlarına dâhil olması öğretmenlere, öğrencilere ve velilere de yeni görevler yüklemiştir. Okullarda yürütülen bilgisayar destekli öğrenme yöntemleri, eğitim yazılımları, eğitici oyunlar göstermektedir ki bireylerin bilgisayar okuryazarı olma gerekliliği her geçen gün artmakta çünkü gün geçtikçe yeni buluşlar bilgisayara olan gereksinimi artırmaktadır.

Bilişim Okuryazarlığı

Bilişim, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda yer alan elektronik makineler ifadesi sadece bilgisayardan bahsetmeyerek bilişim okuryazarlığını, bilgisayar okuryazarlığından ayrıldığını kanıtlar niteliktedir. Bilişim okuryazarlığı ise “bilişim teknolojilerini oluşturan öğeler ile ilgili temel bilgilere sahip olma, bu öğeleri günlük hayatın bir parçası olarak bilişim çağını yakalamış bir toplumda karşılaşılan problemlere çözüm getirecek düzeyde uygulayabilme becerisine sahip olmak” şeklinde tanımlayabiliriz (Keskin, 2008, s.68).

Gün geçtikçe sayısı artan bilişim teknolojileri ve bilgi yığını kontrol altına almak için bilişim okuryazarlığı temel becerilerine sahip olmak gerekir. Gregorian (2002) bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerilerini; tanımlama, erişim, yönetme, birleştirme, değerlendirme, üretme, paylaşma şeklinde aktarmıştır. Bu beceriler göstermektedir ki iletişim teknolojilerini sadece kullanmak yeterli değildir. Yaratıcı olmak, paylaşmak, değerlendirme yapmak da bilişim okuryazarlığının bir parçasıdır. Günlük yaşamda kullandığımız elektronik cihazları isteklerimize hizmet edecek, güvenliğimizi ve sağlığımızı tehdit etmeyecek, yaşamımızı kolaylaştıracak şekilde kullanabilmek bilişim okuryazarlığı ile mümkün olacaktır. Bireylere bu

becerilerin küçük yaşlarda kazandırılması yenilenen dijital dünyanın birer parçası olarak kalmalarına yarar sağlayacaktır.

Ekran Okuryazarlığı

Dijitalleşme ile birlikte okuma yazma eylemlerinde de değişiklikler meydana gelmiştir. Okuma ve yazma serüveni kâğıttan ekrana geçmiştir. 1971 yılında Michael S. Hart tarafından başlatılan “Gutenberg Projesi” ile 10.000 kitaptan oluşan sanal bir kütüphane oluşturulmuş, 1987 yılında da Michael Joyce’un “Afternoon” adlı kitabı diskette yayınlanmıştır (Duran &Özkul, 2015). İlk elektronik yayın elektronik posta ile başlamış ve bunu elektronik dergiler, kitaplar, gazeteler takip etmiştir (Sayer, s.8, 2007). E-kitap okuyan dijital cihazların artması, tablet, telefon ve bilgisayardan e-kitap, gazete, dergi okuyucu sayılarının artışı teknolojinin geleneksel okuryazarlık kavramını değiştirip dönüştürmesine bir örnektir.

Bu değişim okullarda da gözlenmektedir. Ders kitaplarında dijitalleşmeye gidilmesi, elektronik yöntemlerle öğrencilere ödevlendirilme yapılması, elektronik metinler üzerinden ders işlenmesi, etkileşimli elektronik kitapların sayısının artması ve hatta öğrencilerin kendi elektronik kitaplarını oluşturabilecekleri eğitsel siteler ve yazılımların olması ekranın eğitimde gittikçe aktifleşen bir unsur olmasını desteklemektedir. Elektronik kitaplarda basılı kitap hissi yaratmak için kullanılan özellikler okuyucunun güdülenmesi kolaylaştırmaktadır. Derslerde etkileşimli tahtaların kullanılması bununla beraber öğrencilerin kullandıkları tabletler ekran okuryazarlığının hayatımızdaki yerini artırmaktadır.

Teknoloji Okuryazarlığı

21.yy okuryazarlıklardan bir tanesi olan teknoloji okuryazarlığının, dijital yaşamı ilgilendiren okuryazarlıklar arasında en çok karıştırılardan bir tanesi olduğu söylenebilir. Teknoloji kelimesini TDK “ İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü.” şeklinde tanımlamıştır. Bu gün insanların aklına teknoloji denilince bilgisayarlar ve bilgisayarla ilgili şeyler gelmektedir. Uluslararası Gallup Teknoloji Eğitimi Derneği tarafından 2004 yılında Amerika’ da yapılan araştırmada teknoloji denilince yetişkinlerin akıllarına ne geldiği sorulmuş ve yetişkinlerin

%68'i bilgisayar, %5'i elektronik, %2'si internet, %1'i eğitim geldiği sonucu ortaya çıkmıştır (ITEA, 2004). İnsanların bilgi dağarcığındaki teknoloji tanımının eksik olması teknoloji okuryazarlığı tanımının da yanlış yorumlanabileceği algısı yaratmaktadır.

Teknoloji okuryazarlığı teknolojiyi anlama, yönetme, değerlendirme ve kullanma becerisidir. Teknolojiyi anlama becerisi, var olan bilgilerle yeni bilgileri sentezlemeyi; teknolojiyi kullanma, zamanın ürünlerinin ve sistemlerinin başarılı bir şekilde çalışmasını; değerlendirme becerisi ise teknoloji ile ilgili kararları bilimsel şekilde kritik edebilmeyi ve üretebilmeyi içerir (ITEA,1996). İnsanlar yeni teknolojileri sadece tanımakla kalmayıp onları hayatlarının içine dâhil ettikleri için teknoloji okuryazarlığı sadece teknolojiyi kullanma ve teknoloji meraklısı olma anlamına gelmemektedir (Garmire & Pearson, s. 19, 2006). Bu durumda teknoloji okuryazarı olan bireyleri ayıran temel özellikler vardır. Teknoloji okuryazarları, teknoloji kullanımında tarafsız, teknolojinin tarihi ve gelişimi hakkında bilgi sahibi, teknoloji kullanımının kendi ülkesi için nasıl bir yarar sağladığı konusunda milli şuura sahip bireylerdir (Yuldaşev, 2013). Teknoloji okuryazarlığı bu tanım göz önüne alındığında, belirli bir kullanım becerisini içermekle kalmayıp içerisinde etik bir yön barındırarak, mili kaygılarla şekillenmektedir. Bu günün bireylerinin teknolojinin hâkim olduğu yaşamda teknoloji okuryazarı olmaları gerekir.

Dijital Okuryazarlık

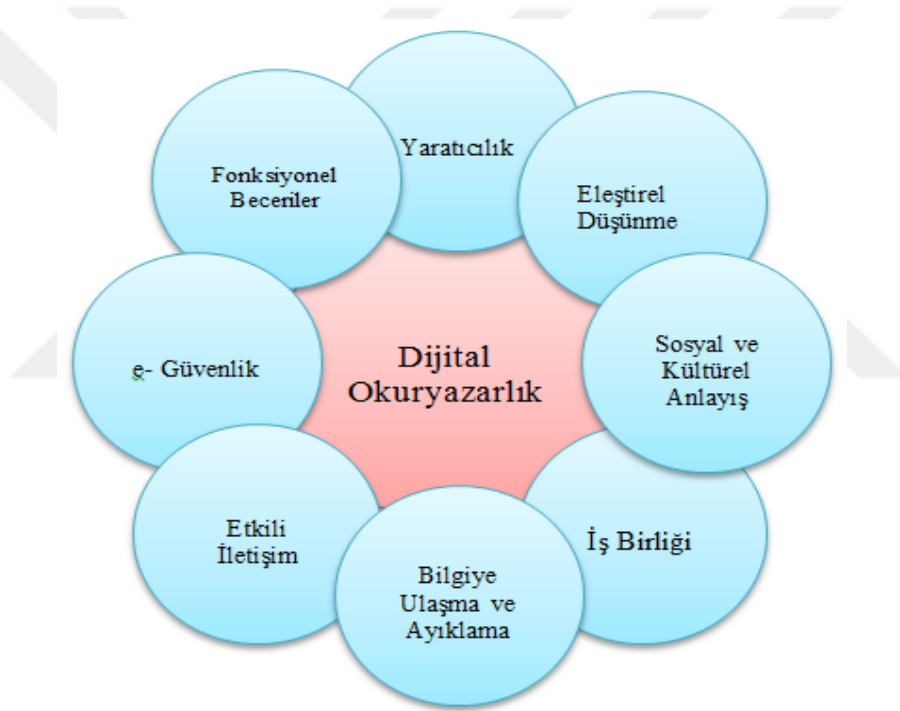
Bu gün her alanda kullanılan dijital kelimesi TDK tarafından “sayısal” olarak tanımlanmıştır. “Dijital okuryazarlık” ise İngilizce “Digital Literacy” kavramının Türkçe karşılığı olarak kullanılmaktadır. Bazı araştırmacılar çalışmalarında dijital sözcüğü yerine onun Türkçe karşılığı olan sayısal sözcüğünü tercih etmektedir.

Dijital okuryazarlık kavramını 1997 yılında ilk kez paylaşan isim Paul Gilster olmuş ancak “Digital Literacy” adlı kitabında dijital okuryazarlığın tek bir tanımını yapmaktan kaçınmıştır. Dijital okuryazarlık, geleneksel okuryazarlığın bir alternatifi değil ama ona katkıda bulunan bir uzantısıdır ve çağdaş dünyada çalışma, öğrenme, sosyalleşme için gereklidir (N. Churchill, Ping, Oakley& Churchill, 2008).

Sangül (2013) dijital okuryazarlığı; dijital teknolojiler kullanarak bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgiyi anlayabilme, ayıklayabilme, sentezleyebilme, eleştirebilme olarak tanımlamıştır. Tanımdan anlaşılacağı üzere dijital okuryazarlık sadece dijital araç gereçleri kullanma

yeteneği anlamına gelmemektedir. Dijital okuryazarlık, yazılım kullanmaktan ve dijital aracı çalıştırmaktan daha fazla yetenek gerektirir (Eshet,2002). Dijital okuryazarlık, dijital çağda hayatta kalma becerisi olarak tanımlanabilir (Eshet, 2004).

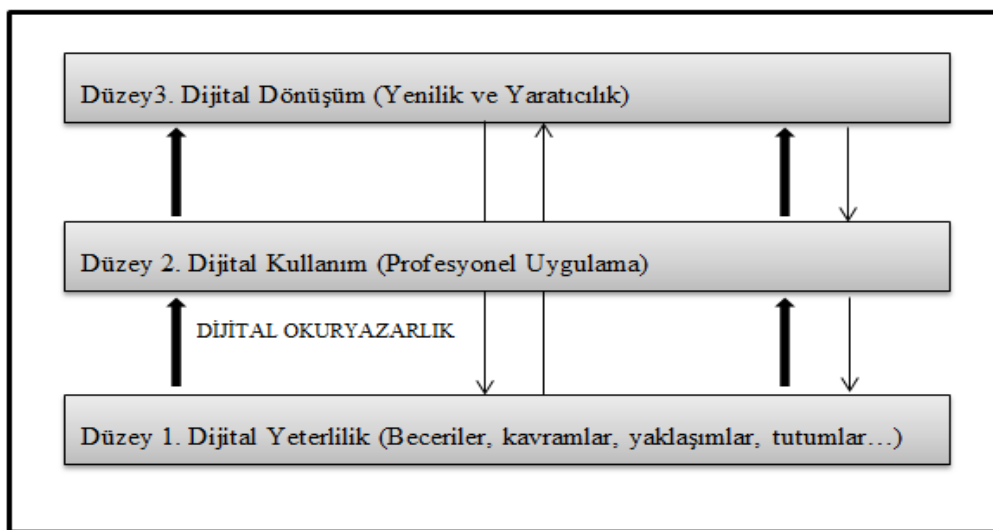
Hague ve Payton (2010)’a göre dijital okuryazarlık; farklı şekillerde bilgi oluşturmak için yaratıcı düşünme, elde edilen bilgileri ayıklama, değerlendirme ve eleştirme, sosyo-kültürel ve tarihsel etkileri tanıma ve dijital içerik oluşturma, birlikte çalışma, yeni teknolojileri kullanma ve bu teknolojilere adapte olma, bu teknolojileri nasıl kullanılacağını bilerek uygun ve güvenli içeriğe ulaşma, kitlelerle görsel, ses gibi medyalar yolu ile iletişim kurma yeteneklerinden meydana gelmektedir. şekil 1’de görüldüğü gibi bütün bu yetenekleri 8 bileşen olarak tanımlamışlardır.

şekil 1. Dijital okuryazarlık bileşenleri. “Digital Literacy in Practice”, Hague. C. ve Payton, S., 2010.

şekil 1’de görüldüğü üzere dijital okuryazarlık birbiriyle bağlantılı olan etkenler olarak düşünülürse; bireyler dijital araçlar yolu ile ulaştığı bilgileri yanlışlardan arındırılmalı ayrıca toplanan diğer bilgilerle sentezlemeli, bu süreç içerisinde kurum, kuruluş ya da kişiler ile iş birliği sağlamalıdır. Dijital okuryazar olabilmeleri için bireylerin; etkili iletişim becerisine ve dijital ortamlardaki güvenliğinin nasıl sağlanacağı bilgisine, dijital kaynakları yaratıcı bir biçimde kullanma becerisine, içerisinde yaşadığı sosyal toplumun anlayışını barındıracak bilgi birikimine sahip olması gerekir.

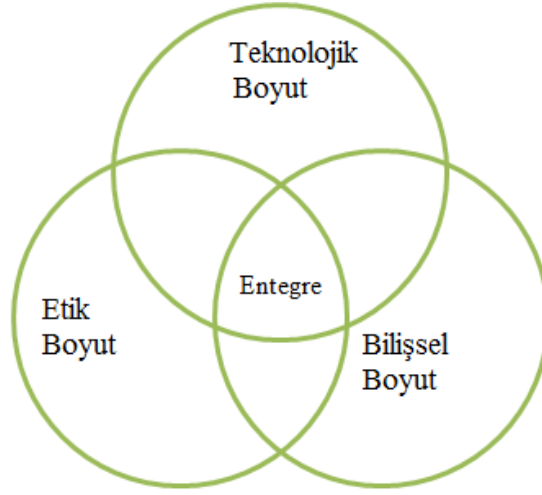
Martin (2008) dijital okuryazarlığı; dijital araç kullanabilmek için bireylerin farkındalık, tutum ve yeteneklerini geliştirmesi, dijital kaynaklara erişmesi, eriştiklerini değerlendirebilmesi, bütünleştirmesi, analiz ve sentez edebilmesi, yeni bilgi oluşturabilmesi, kişilerle iletişim kurabilmesi, yapıcı sosyal eylemlerle bu süreci sosyal hayatına yansıtabilmesi şeklinde tanımlamış ve dijital okuryazarlığı 3 ayrı düzeyde değerlendirmiştir.

Şekil 2. Dijital okuryazarlık düzeyleri. “Digital Literacy and Digital Society”, Martin, A., 2008.

1. düzey dijital yeterlilik, 2. düzey dijital kullanım, 3. düzey dijital dönüşüm olarak adlandırılmıştır. Şekil 2’de görüldüğü gibi sistemin temelini 1. düzey olan dijital yeterlilik oluşturmaktadır. Temel basamak olan dijital yeterlilik analiz, sentez, değerlendirme, düzenleme, bütünleştirme ve gibi temel beceriler içerir. Bu beceriler dışında bireylerin sahip oldukları tutum ve yaklaşımlarda dijital yeterlilik bakımından önem arz eder.

Carvani, Cartelli, Fini ve Ranieri (2008) dijital yeterlilik çerçevesi oluşturarak dijital yeterliliğin 3 boyutundan bahsetmiştir.

Şekil 3. Dijital yeterlilik çerçevesi. “Models and Instruments for Assessing Digital Competence at School”, Carvani, A., Cartelli, A., Fini A. & Ranieri M. (2008)

Teknolojik boyut, yeni teknolojik bağlamları keşfetme olarak tanımlanmaktadır. Etik boyut, bilgi iletişim teknolojisi yoluyla etkileşimde olma fakat bunu yaparken sorumluluk bilincinde olma, bilişsel boyut ise işbirliğiyle bilgi inşa edebilmek için ağ teknolojilerinin potansiyelini anlama şeklinde tanımlanmıştır. Yaklaşımlar, tutumlar, beceri ve kavramlar barındıran dijital yeterliliğin temelini oluşturan bu 3 boyut; içi dolu, ahlaki dayanağı olan, teknik ve bilişsel boyutta bir yeterliliğin bütünleşmesi anlamına gelmektedir. Bireylerin dijital yeterliliğe sahip olması için bu 3 boyutun kesişim alanında bulunması gerekmektedir.

Sistemin ikinci basamağı olan dijital kullanım aynı zamanda sistemin merkez düzeyidir. Dijital kullanım, profesyonel teknik yetkinlik gerektirir. Dijital araç gereçlerin nasıl kullanılması gerektiği bu basamakta yer alır. Dijital kaynaklara ulaşmak için kullanılacak olan dijital araç gereçlerin amacının ne olduğu, nasıl bir teknikle kullanılması gerektiği, teknik hatalara çözüm üretebilme yeteneği dijital kullanım becerileri arasında yer alır.

Son basamak olan dijital dönüşüm; gelişimlere uyum sağlama, yenilenme, dönüşme, güncellenme gibi beceriler içeren basamaktır. Dijital yeterlilik ve dijital kullanım basamaklarından elde edilen bilgi ve birikimler son basamak olan dijital dönüşümde yaratıcı bir boyut kazanır. Elde edilen, üretilen dijital bilgiler çağın gerekliliğine uygun olarak yaratıcı bir süreçten geçmeli, günün koşullarına göre dönüşüm kaygısı taşınmalıdır.

Martin (2008) bu bileşenlerden yola çıkarak, diğer araştırmacıların birinci basamak olan dijital yeterlilikte yoğunlaştırdıkları tanımlarından farklı olarak dijital okuryazarlığı 5 temel unsorda toplamıştır.

1. Bireylerin öğrenme, iş, eğlence ile örülü günlük yaşamda dijital eylemleri gerçekleştirebilmek için güçlü bir dijital okuryazar olmaları gerekir.
2. Dijital okuryazarlık yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu için kişinin yaşam durumu değiştikçe o da değişmeye devam eder.
3. Dijital okuryazarlık bilişim okuryazarlığından daha geniş unsurlar içerir.
4. Dijital okuryazarlık bilgi, tutum ve kişisel nitelikleri kullanarak yaşamda karşılaşılan sorunları çözmek için dijital planlama yeteneği gerektirir.
5. Dijital okur-yazar birey kendinin farkına vararak var olan gelişmeleri dijital okuryazarlığına yansıtmalıdır.

Yurdadoğ (2013) dijital okuryazarlığı, interneti sadece bilgi elde etmek amacı ile değil, alışverişten oy kullanmaya kadar birçok eylemi gerçekleştirmek amacıyla kullanma olarak tanımlar. Diğer tanımlara katkı olarak insanlığın sıradan eylemlerindeki değişime ve vatandaşlık görevlerindeki dijitalleşmeye vurgu yapar. Anlaşılmaktadır ki bireyler mevcut gelişmelerden ötürü yeni sıfatlar kazanmaya başlamıştır.

Küreselleşmeyle sınırların ortadan kalkması, dijital platformların tüm dünya vatandaşları tarafından kullanılabilir hale gelmesi gibi sebepler, dijital vatandaşlık kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Çubukcu & Bayzan, 2013). Teknolojinin doğru ve sorumlu şekilde kullanılması şeklinde tanımlanan dijital vatandaşlığın; dijital erişim, dijital ticaret, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital etik, dijital hukuk, dijital sağlık, dijital güvenlik, dijital hak ve sorumluluklar olmak üzere 9 alt boyutu vardır (Ribble, 2011). Bu 9 alt boyuttan bir tanesi olan dijital okuryazarlık dijital vatandaşlarda sahip olunması gereken bir özellik olarak gösterilebilir. Bu gün Türk vatandaşı olan bireyler; e-devlet uygulaması ile kendilerine ait birçok bilgiye erişebilmekte, bakanlıkların sağladığı hizmetlere dijital ortamda ulaşabilmektedirler.

Teknolojik gelişmeler ve yaşama hâkim olan dijital araç gereç sayısının her geçen gün artması; bireylerin bilişsel özelliklerinde, toplumsal birikimlerinde, ekonomik faaliyetlerinde de değişiklikler meydana getirmiştir. Tornero (2004) dijital okuryazarlığın zihinsel karmaşık bir sistem olduğunu ifade ederek temelde değişen 4 boyuttan bahsetmiştir. Teknik ve teknolojik, simgesel, ideolojik ve sosyo-kültürel olarak

isimlendirdiği bu dört boyutu açıklamış, değişen toplum algısını ise şu şekilde tabloştarmıştır.

Tablo 1

Kültürel Değişim İşlem Boyutları.

Boyutlar	Modern Toplum	Bilgi Toplumu
Teknik	Baskı ve kitap	Bilgisayarlar
Simgesel	Alfabetik yazı	Etkileşimli hipermedya sistemleri
İdeolojik	Modern düşünce, endüstriyel kapitalizm	Post modernizm, gelişmiş kapitalizm
Sosyo-Kültürel	Aileler, şehirler ve ülkeler	Küresel toplumlar ve sanal âlem

“Promoting Dijital Literacy” Tornero J. M. P., 2004. http://edz.bib.uni-mannheim.de/daten/edz-b/gdbk/04/dig_lit_en.pdf sayfasından erişilmiştir.

Teknik ve teknolojik boyut: Araçlar, makineler, bilgisayarlar, telekomünikasyon sistemleri.

Simgesel boyut: Karmaşık dil ve iletişim sistemleri.

İdeolojik boyut: Çağımıza uygun bilgi ve fikir kümesi.

Sosyo-Kültürel boyut: Sosyal ve kurumsal ilişkiler.

Dijitalleşme ile modern toplumdan bilgi toplumuna geçiş beraberinde birçok değişim getirmiştir. Modern toplum insanının kullandığı geleneksel baskı ve kitaplar yerini bilgisayar ile elektronik yayınlara, yazılar etkileşimli hipermedya sistemlerine, sanayileşmenin kazandırmış olduğu kapitalist ideolojiler post modernizm ya da gelişmiş kapitalizme; aileler, şehirler, ülkeler sınırlar yok edilerek büyük küresel ve sanal toplumlara dönüşmüştür. Modern toplumda okuryazarlık nasıl bir gereklilikse dijital okuryazarlıkta dönüşen bu toplumun bir gerekliliği olmuştur.

Bu gün dijital okuryazarlık tanımlanırken sadece simgesel boyutta gerçekleşen değişimin sonuçlarından bahsedilse de ideolojik boyutta olan değişimler ve bu boyutun beraberinde getirdiği ekonomik sorunlarda da etkilidir. Ekonomik dönüşümün ve yeniliklerin etkilerinde de dijital okuryazarlık bir çözüm olarak görülmektedir.

Efimova ve Grudin (2008) yaptıkları çalışmada dijital okuryazarlığın ekonomik boyutuna dikkat çekerek, iletişim teknolojilerinin özellikle gençler üzerinde etkili olduğunu, gençlerin dünya ve dünyadaki akranları hakkında bilgi sahibi olmak için iletişim teknolojilerini kullandıklarını belirtmektedir. Cep telefonu kullanma yaşının gittikçe

düşüğünü, iletişim teknolojilerinin maliyet bakımından onları zorlasa bile bu zorluğu aşmak için yeterli motivasyona sahip olduklarını dile getirmiştir. Bu gençler okullarından mezun olup iş hayatına başladıklarında dijital okuryazarlık adına o güne kadar biriktirmiş oldukları bilgileri beraberinde götürürken sistem içinde var olan yaşlı ve orta yaşlı bireylerin bu becerilerden uzak kaldıklarını belirtmiştir. Bu yüzden şirketler uzun süre dijital gelişmelere direnç göstermiştir. Önceki teknolojilere göre daha hızlı web tabanlı teknolojilerinin gelişmesi, yazılım şirketlerinin önem kazanması, ucuz ve verimli yazılımlarının kullanılması şirketleri bu dijital havuzun içine dâhil etmiştir. Artık ekonomik ve siyasi bağlamda geniş etkileri olduğu bilinen dijital okuryazarlığın sosyal yaşam üzerindeki etkileri yadsınamaz bir boyut kazanmıştır.

Sınıfsal farklılıklara karşı çıkan bilgi toplumunda dijital okuryazarlığa farklı görevler yüklenmiştir. Rantala ve Suoranta (2008) dijital okuryazarlık kavramına başka bir pencereden bakarak; insanlığın gelişme ve kalkınma tarihinin son başarısı olarak kendisini temsil ettiğini, kamusal alanda cazip bir imaja sahip olduğunu söylemektedir. Akademik alanda dijitalleşme sadece kölelikten ve yoksulluktan kurtulma değil, aynı zamanda küresel bir yenilik ve yaratıcılık gibi önemli soru işaretlerine çözüm getirdiğini ifade etmişlerdir. İnsanlığın yaşam kalitesini artırarak, dijitalleşen yeni iş sahalarına ve yeni mal üretme için yardımcı bir unsur olarak görüldüğünü belirterek, dijital okuryazarlığa ekonomik bir yatırım olarak bakmanın da abartı olduğunu düşünmektedirler.

Sonuç olarak teknik, ideolojik, simgesel ve sosyo-kültürel olarak değişmeye devam dijital yaşamın sorunlarına çözüm üretmekte geleneksel okuryazarlığın tek başına yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Teknik gelişmelerin takip edilebilmesi, değişen ideolojik yaklaşımların etkilerinin azaltılabilmesi ve bu etkilere cevap verilebilmesi, küreselleşen kitlelerin değişen yapılarına uyum sağlanabilmesi için bireylerin dijital okuryazar olmaları, dijital okuryazar bireyler yetiştirmeleri gerekmektedir.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitimin temel bileşenlerinden biri olan öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin teknoloji ile ilgili düşünceleri, yeterlikleri önem arz etmektedir. Bu bölümde dijital okuryazarlık ve dijital okuryazarlıkla bağlantılı araştırmalar yer almaktadır.

Dijitalleşmenin artması ile sınıflara giren dijital araçların niteliklerinde ve sayılarında değişimler meydana gelmiştir. Özerbaş ve Erdoğan (2016) dijital sınıf ile ilgili yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin dijital sınıflarda ders işlemekten keyif aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Öğrenciler, animasyon ve oyunları eğitici bulduklarını ifade ederek özellikle matematik dersinden korkan öğrencilerin tutumlarında olumlu yönde değişiklik elde edildiğini vurgulamışlardır.

Özsevgeç, Batman, Yiğit ve Yazar (2014)'ın değişik branştaki öğretmenlerin teknolojik terim farkındalıklarını belirlemek için yaptıkları çalışmada, öğretmenlere 85 adet teknolojik terim sunmuşlar ve bu terim hakkında bilgilerini ölçmüşlerdir. Araştırma sonunda bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi alanında öğrenim gören öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha iyi seviyede oldukları, bu öğretmenler içerisinde de erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre çok yönlü düşünebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Aksüt, Keyvanoğlu, Balıkçı (2013) sınıf öğretmeni adaylarının bilişim teknolojilerine ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmalarında öğretmenlerin %47,77'sinin bilgisayar/interneti iyi düzeyde kullanabildiklerini, %39,47'unun bilgisayar/interneti eğitim amaçlı kullandıklarını, öğretmenlerin internet ve bilgisayar ile ders vermeye hazır olmadıkları, göreve başlamadan önce bilgisayar ile ilgili daha fazla ders verilmesi gerektiği sonuçlarını elde etmişlerdir. Öğretmenlerin bilgisayar kullanım yeterliklerinin iyi olduğunu düşünmelerine rağmen bu durumu dersle bütünleştirememeleri bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

Yalman, Gönen ve Başaran (2013)'ın Diyarbakır il merkezinde 423 lise öğrencisi üzerinde yaptıkları araştırmada % 80'ine yakınının internet ile tanıştığı, daha önce internet kullanan

bireylerin internet kullanımına ilişkin tutumlarında diğerlerine göre daha olumlu sonuçlar elde ettiği, öğrencilerin %75,7'si internet konusunda tam bir bilgiye sahip olmasalar bile interneti kullanmaktan tereddüt etmedikleri, araştırmaya katılan öğrencilerin %42,3'ünün internet üzerinden hiç gazete ve dergi okumadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin interneti daha çok genel bilgi edinmek için kullandıkları tespit edilmiştir.

İşçioğlu ve Kocakuşak (2012) Doğu Akdeniz Üniversitesi sınıf öğretmenliği adayları üzerinde yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasına rağmen kendi alanlarında teknolojiyi kullanma algıları ve ileriye dönük teknoloji kullanma algılarının yüksek olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının %94,8'i bilgisayar kullanmaktadır. Grup görüşmelerinden çıkan sonuçlara göre teknolojinin günlük işleri kolaylaştırdığı, dünyanın değişik yerlerindeki insanlarla iletişim kurdukları, bu nedenle de günlük teknoloji kullanma algılarının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları öğretim elemanlarının derslerde teknolojiyi kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

Yıldız, Kahyaoğlu ve Kaya (2012) Siirt il merkezi ortaöğretim öğrencilerinin sayısal okuryazarlık düzeylerini inceledikleri araştırmalarında cinsiyet öğrenim gördüğü lise ve sınıf düzeyi bakımından değerlendirmişler sayısal okuryazarlık düzeylerinin ortalama üzerinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenim gördüğü lise türü değişkenlerine göre sayısal okuryazarlık ve alt boyutları incelendiğinde; Anadolu lisesi öğrencilerinin sayısal okuryazarlıkları ve alt boyutları olan teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı düzeylerinin Fen lisesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Demir, Özmantar, Bingölbalı ve Bozkurt (2011) sınıf öğretmenlerinin teknoloji kullanımını inceledikleri çalışmalarında sınıflarda teknolojik cihazların mevcut olmasına rağmen öğretmenlerin sadece yer değiştirme düzeyinde teknolojiden yararlanabildiği, dersle bütünleştirme konusunda yeterli olmadıkları, daha üst düzeyde bütünleştirmenin nasıl yapılabileceği konusunda öğretmenlerin bilinçli olması veya bilinçlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Usta ve Korkmaz (2010) “öğretmen adaylarının bilgisayar yeterlikleri ve teknoloji kullanımına ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları” adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının büyük bir kısmı bilgisayar becerilerine yeterli düzeyde sahip olduğunu düşünmektedir. Sınıf öğretmeni adayları kendilerini sosyal bilgiler öğretmenliği

adaylarına göre bilgisayar yeterli düzeyleri açısından daha yeterli olarak algılamakla birlikte bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı, her iki ana bilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin algılarının genel olarak olumlu olduğu, öğretmen adaylarının bu olumlu algı düzeylerinin onların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını da olumlu yönde etkilemekte olduğu, öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik okuryazarlık düzeyleri arttıkça eğitim sürecinde teknoloji kullanımına yönelik olumlu tutumlarında da yükselme görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Yanık (2010)'ın öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada ise bölümlere göre bilgisayar okuryazarlığın temel beceriler, programlama ve bilgisayar farkındalığı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu; ancak yazılım becerilerine başvurma bakımından aralarında bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının internetin araştırmada kullanımı ve öğretimde kullanımından hoşlanma alt faktörlerinde bölümlere göre aralarında anlamlı farklılık olduğu; ancak internetin öğretimde kullanımı, sosyal etkileşimde kullanımı, iletişimde kullanımı ve bilgi paylaşımında kullanımı bakımından aralarında anlamlı fark bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının bilgisayar kullanım sıklıklarına göre bilgisayar kullanmayanların ortalamaları ile haftada 1-10, 11-20 ve 21+ saat kullananların temel beceriler, yazılım becerilerine başvurma, programlama ve bilgisayar farkındalığı bakımından puan ortalamaları arasında fark tespit edilmiştir. Özellikle haftada 21+ saat bilgisayar kullanan öğrencilerin temel beceriler ve yazılım becerilerine başvurma algılarının diğerlerinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akkoyunlu ve Soylu (2010) öğretmenlerin sayısal yetkinlikleri üzerine yaptıkları çalışmalarında öğretmenlerin sayısal yeterliliklerini alt kategorilere ayırmış ve genel sayısal yetkinliklerini orta seviyede, motivasyonlarını ise yüksek seviyede bulmuşlardır. Yetkinlik bakımından yeterli bir sonuç elde edilemese de motivasyon bakımından öğretmenlerin iyi durumda olması sevindiricidir. Öğretmenlerin yaşlarına göre sayısal yetkinlik ortalamaları alt kategoriler açısından incelendiğinde 45 yaş ve üzeri, 40-44 yaş, 30-34 yaş, 20-24 yaş aralığındaki öğretmenlerin farkındalık ve motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Bu yaş gruplarından 45 yaş ve üzeri, 40-44 yaş, 20-24 yaş arasındaki öğretmenlerin teknik erişim, motivasyon düzeyleri ile genel ortalamalarının da yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin branşlarına göre sayısal yetkinlik ortalamaları alt kategoriler açısından incelendiğinde Bilgisayar ile Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin sayısal yetkinlik düzeylerinin (farkındalık, motivasyon, teknik erişim ve yetkinlik) yüksek olduğu

görülmüştür. Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Yabancı Dil öğretmenlerinin farkındalık ve motivasyon düzeylerinin yüksek, teknik erişim ve yetkinlik düzeyleri ile genel ortalamalarının orta olduğu görülmüştür. Bilgisayar ile Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin sayısal yetkinlik düzeylerinin yüksek olması alanlarıyla açıklanabilir. Bilgisayar ile Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin sayısal teknolojiler konusundaki bilişsel alt yapılarının aldıkları eğitim gereği diğer branşlardan daha farklı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Sayısal teknolojilerin yaşamlarının bir parçası olması sayısal yetkinlik düzeylerinin yüksek olmasını açıklayabilir.

Yavuz ve Coşkun (2008) sınıf öğretmenliği öğrencilerinin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve düşüncelerini araştırdıkları çalışmalarında, teknoloji destekli proje çalışmalarının öğrencilerin öğretimde teknolojik araç-gereçlerin kullanılmasına yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonuçlarına ulaşmışlardır. Bu çalışmalar teknolojik çalışmaların öğrencilerin sadece motivasyonunu etkilemekle kalmadığını onların bilişsel süreçlerinde de önemli paya sahip olduğunu göstermektedir.

Kıyıcı (2008) öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerini araştırdığı çalışmasını Anadolu Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, On dokuz Mayıs Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirmiştir. Cinsiyet, öğretmenlerin kaldıkları yerde düzenli olarak kullanabilecekleri bir bilgisayar ve internet olup olmadığı, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme yerleştirilmelerine esas alınan puan türü, öğretmen adaylarının ailelerinin gelirleri ve öğretmen adaylarının kişisel gelirleri ile sayısal okuryazarlık düzeyleri arasında fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı düzeyleri öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre, öğretmen adaylarının kaldıkları yerde sürekli olarak kullanabilecekleri bir bilgisayara sahip olup olmama durumlarına göre, öğretmen adaylarının kaldıkları yerde sürekli olarak kullanabilecekleri bir internet bağlantısına sahip olup olmama durumlarına göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme göre, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüme yerleştirilmelerine esas olan puan türüne göre, öğretmen adaylarının aile gelir düzeylerine göre, öğretmen adaylarının kişisel gelir düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Yılmaz (2007) sınıf öğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmasında öğretmenlerin eğitim teknolojilerinden yararlanma konusunda çok ciddi eksikliklerinin olduğunu bu yüzden fakültede bu alanda verilen derslere önem verilmesi gerektiğini, öğretmenlerin teknolojik araç-gereç kullanmama nedenlerinin araştırılması gerektiğini ve mesleki çalışmalar yapılmasının gerekliliğini dile getirmiştir.

Ersoy ve Yaşar (2002)'ın Eskişehir il merkezinde 10 sınıf öğretmeni, 4-5. sınıf 17 öğrenci ve 16 veli üzerinde yaptıkları araştırmada öğrenci, öğretmen ve anne-babaların internet kullanma durumlarına bakılmış, anne ve babaların tamamına yakınının internet kullanmayı bildiği, hemen hemen yarısının gün içerisinde 1-2 saat internet kullandıkları yönünde bilgiye ulaşılmıştır. Anne ve babaların interneti en çok dünyaya açılan pencere şeklinde yorumladıkları görülmüştür. Öğretmenlerin neredeyse hepsi bilgisayar kullanmayı hizmet içi eğitimde öğrendiklerini ama bunun yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. Anne- babalar çocukların internette fazla zaman geçirmesinden ve fazla oyun oynamasından şikayet etmişlerdir. Bu araştırma öğrencilerin dijital okuryazar olmalarının önemli olduğunu işaret etmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verileri toplama yöntemi ve verilerin analiz edilmesine ilişkin açıklayıcı bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarını inceleyen bu çalışma, ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir Karasar (2014, s.77) tarama modelini, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” şeklinde tanımlamıştır. “İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha çok değişken arasında birlikte değişimin varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir” (Karasar, 2014, s.77).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 öğretim yılının birinci döneminde Ankara ilinin merkez ilçelerindeki (Sincan, Etimesgut, Yenimahalle, Keçiören, Mamak) veri toplama aracını gönüllü olarak doldurmayı kabul eden 400 ilkokul öğretmeni ve ilkokulda çocuğu olan 356 veli oluşturmıştır. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler tablolarla açıklanmıştır. Araştırmada “tabakalı örnekleme” türü kullanılacaktır.

Tabakalı örnekleme; ...alt evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme türüdür. Bu örneklemeyi yapabilmek için, önce evren araştırma açısından önemli görülen belirli bir değişkene göre kendi içinde benzeşikliği olan “alt evren”lere ayrılır. Sonra bu alt evrenlerden her birinden eleman örnekleme yapılır (Karasar, 2014, s.113).

Öğretmenlere Ait Demografik İstatistikler

Bu başlık altında araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin yaş, cinsiyet, kıdem, gelir durumu, öğrenim durumu, ikamet ettikleri yer, okuttukları sınıf düzeyi, kullandıkları dijital araç sayısı, kendilerine ait internet ve bilgisayara sahip olma durumları, internet kullanma sıklıklarına ilişkin bilgileri tablolarla ifade edilmiştir.

Tablo 2

İlkokul Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına İlişkin İstatistikler

Yaş	Frekans(N)	Yüzde(%)
21-30 arası	42	10,5
31-40 arası	134	33,5
41-50 arası	171	42,8
51-65 arası	53	13,3
Toplam	400	100

Tablo 2’de yer alan bilgilere göre araştırmaya toplamda 400 ilkokul öğretmeni katılmıştır. Bu öğretmenlerin %10,5’i 21-30 yaş arası, %33,5’i 31-40 yaş arası, % 42,8’ i 41-50 yaş arası, %13,3’ü 51-65 yaş arasında yer almaktadır.

Tablo 3

İlkokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine İlişkin İstatistikler

Cinsiyet	Frekans(N)	Yüzde(%)
Kadın	306	76,5
Erkek	94	23,5
Toplam	400	100

Tablo 3’de yer alan bilgilere göre araştırmaya katılan 400 ilkokul öğretmenin %76,5’i kadın, %23,5’i erkektir.

Tablo 4

İlkokul Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına İlişkin İstatistikler

Öğrenim Durumu	Frekans(N)	Yüzde(%)
Ön Lisans	33	8,3
Lisans	332	83
Yüksek Lisans	35	8,8
Toplam	400	100

Tablo 4'te yer alan bilgilerden de anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin %8,3'ü ön lisans, %83'ü lisans, %8,8'i yüksek lisans mezunudur.

Tablo 5

İlkokul Öğretmenlerinin Kıdemlerine İlişkin İstatistikler

Kıdem	Frekans(N)	Yüzde(%)
1-10 yıl	84	21
11-16 yıl	88	22
17-25 yıl	164	41
26 yıl ve üstü	64	16
Toplam	400	100

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin %21'i 1-10 yıl, %22'si 11-16 yıl, %41'i 17-25 yıl, %16'sı 26 yıl ve üstü kıdeme sahiptir.

Tablo 6

İlkokul Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Düzeyine İlişkin İstatistikler

Sınıf	Frekans(N)	Yüzde(%)
1	75	18,8
2	92	23
3	103	25,8
4	130	32,5
Toplam	400	100

Tablo 6' da görüldüğü gibi ilkokul öğretmenlerinin %18,8'i birinci sınıf, %23'ü ikinci sınıf, %25,8'i üçüncü sınıf %32,5'i dördüncü sınıf okutmaktadır.

Tablo 7

İlkokul Öğretmenlerinin İkamet Ettikleri Yere İlişkin İstatistikler

İkamet Yeri	Frekans(N)	Yüzde(%)
İlçe	93	23,3
İl	307	76,8
Toplam	400	100

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin %23,3'ü ilçede, %76,8'i il de yaşamaktadır.

Tablo 8

İlkokul Öğretmenlerinin Gelirine İlişkin İstatistikler

Gelir	Frekans(N)	Yüzde(%)
4000 TL ve altı	116	29
4001-6000 TL	147	36,7
6001 TL ve üstü	137	34,3
Toplam	400	100

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin %29'u 4000 TL ve altı, %36,7'si 4001-6000TL arası, %34,3'ü 6001 TL ve üstü gelire sahiptir.

Tablo 9

İlkokul Öğretmenlerinin Kullandıkları Dijital Araç Sayısına İlişkin İstatistikler

Dijital Araç Sayısı	Frekans(N)	Yüzde(%)
1	87	21,8
2	139	34,8
3	105	26,3
4 ve üzeri	69	17,3
Toplam	400	100

Tablo 9 'da görüldüğü gibi ilkokul öğretmenlerinin 21,8'i sadece 1 % 34,8'i 2, %26,3'ü 3, %17,3'ü 4 ve üzeri dijital araç kullanmaktadır.

Tablo 10

İlkokul Öğretmenlerinin Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına İlişkin İstatistikler

Bilgisayara sahip olma	Frekans (N)	Yüzde(%)
Evet	364	91
Hayır	36	9
Toplam	400	100

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin kişisel bir bilgisayara sahip olma durumuna bakılacak olursa katılımcıların %91'i kişisel bir bilgisayara sahip iken %9'u kişisel bir bilgisayara sahip değildir.

Tablo 11

İlkokul Öğretmenlerinin İnternete Sahip Olma Durumlarına İlişkin İstatistikler

İnternete sahip olma	Frekans (N)	Yüzde(%)
Evet	374	93,5
Hayır	26	6,5
Toplam	400	100

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin internet bağlantısına sahip olma durumuna bakılacak olursa katılımcıların %93,5'i sürekli internet bağlantısına sahip iken %6,5'i sürekli internet bağlantısına sahip değildir.

Tablo 12

İlkokul Öğretmenlerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına İlişkin İstatistikler

İnternet Kullanma Sıklığı	Frekans(N)	Yüzde(%)
İnterneti sadece zorunlu kaldıkça kullanıyorum.	53	13,3
Günlük yaşamımda interneti, çok yoğun olmasam da kullanıyorum.	227	56,8
İşimden bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanıyorum.	68	17
İnternet kullanmadan yapamam.	52	13
Toplam	400	100

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerinin internet kullanma sıklığının yer aldığı Tablo 12'de görüldüğü gibi katılımcıların %13,3'ü interneti sadece zorunlu kaldıkça kullanıyorum, %56,8'i günlük yaşamımda çok yoğun olmasa da kullanıyorum, %17'si işimden bağımsız olarak interneti yoğun kullanıyorum, %13'ü ise internet kullanmadan yapamam şeklinde düşünülmektedir.

Velilere Ait Demografik İstatistikler

Bu başlık altında araştırmaya katılan ilkokulda öğrencisi olan velilerin yaş, cinsiyet, herhangi bir işte çalışma durumları, gelirleri, öğrenim durumları, ikamet ettikleri yer, çocuklarının okudukları sınıf düzeyi, kullandıkları dijital araç sayısı, kişisel internet ve bilgisayara sahip olma durumları, internet kullanma sıklıklarına ilişkin bilgileri tablolarla ifade edilmiştir.

Tablo 13

Velilerin Yaş Gruplarına İlişkin İstatistikler

Yaş	Frekans(N)	Yüzde(%)
30 ve altı	59	16,6
31-35	107	30,1
36-40	110	30,9
41-55	80	22,5
Toplam	356	100

Tablo 13'te yer alan verilere göre araştırmaya katılan velilerin %16,6'sı 30 yaş ve altı, %30,1'i 31-35 yaş, %30,9'u 36-40 yaş, %22,5'i 41-55 yaş aralığında almaktadır.

Tablo 14

Velilerin Cinsiyetlerine İlişkin İstatistikler

Cinsiyet	Frekans(N)	Yüzde(%)
Kadın	218	61,2
Erkek	138	38,8
Toplam	356	100

Tablo 14'te yer alan verilere göre araştırmaya katılan 356 velinin % 61,2'si kadın,%38,8'i ise erkektir.

Tablo 15

Velilerin Çalışma Durumlarına İlişkin İstatistikler

İş	Frekans(N)	Yüzde(%)
Evet	185	52
Hayır	171	48
Toplam	356	100

Tablo 15'te yer alan verilere göre araştırmaya katılan velilerin %52'si bir işte çalışırken,%48'i herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Tablo 16

Velilerin Öğrenim Durumlarına İlişkin İstatistikler

Öğrenim Durumu	Frekans(N)	Yüzde(%)
İlkokul	68	19,1
Ortaokul	46	12,9
Lise	159	44,7
Üniversite	83	23,3
Toplam	356	100

Tablo 16’da yer alan verilere göre araştırmaya katılan velilerin %19,1’i ilkokul, %12,9’u ortaokul, %44,7’si lise, %23,3’ü üniversite mezunudur.

Tablo 17

Velilerin Gelir Durumuna İlişkin İstatistikler

Gelir	Frekans(N)	Yüzde(%)
2000 TL ve altı	184	51,7
2001-4000 TL	121	34
4001 TL ve üstü	51	14,3
Toplam	356	100

Tablo 17’de yer alan verilere göre araştırmaya katılan velilerin %51,7’si 2000 TL ve altı, %34’ü 2001 ve 4000 TL arası, %14,3’ü 4001 TL ve üstü gelire sahiptir.

Tablo 18

Velilerin İkamet Ettikleri Yere İlişkin İstatistikler

İkamet Yeri	Frekans(N)	Yüzde(%)
İlçe	117	32,9
İl	239	67,1
Toplam	356	100

Tablo 18’de yer alan verilere göre araştırmaya katılan velilerin %32,9’u ilçede, %67,1’i ilde ikamet etmektedir.

Tablo 19

Velilerin Çocuklarının Sınıf Düzeyine İlişkin İstatistikler

Sınıf	Frekans(N)	Yüzde(%)
1	9	2,5
2	12	3,4
3	121	34
4	214	60,1
Toplam	356	100

Tablo 19’da yer alan verilere göre araştırmaya katılan velilerin çocuklarının %2,5’i birinci sınıf, %3,4’ü ikinci sınıf, %34’ü üçüncü sınıf, %60,1’i dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 20

Velilerin Kullandıkları Dijital Araç Sayısına İlişkin İstatistikler

Dijital Araç Sayısı	Frekans(N)	Yüzde(%)
1	132	37,1
2	108	30,3
3 ve üzeri	116	32,6
Toplam	356	100

Tablo 20’de yer alan verilere göre internete bağlanmak için velilerin %37,1’i 1 adet, %30,3’ü 2 adet, %32,6’sı 3 ve üzeri dijital araç kullanmaktadır.

Tablo 21

Velilerin Kişisel Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına İlişkin İstatistikler

Bilgisayara Sahip Olma	Frekans(N)	Yüzde(%)
Evet	185	52
Hayır	171	48
Toplam	356	100

Tablo 21’de yer alan verilere göre araştırmaya katılan velilerin %52’si kişisel bir bilgisayara sahipken, %48’i kişisel bir bilgisayara sahip değildir.

Tablo 22

Velilerin İnternet Bağlantısına Sahip Olma Durumlarına İlişkin İstatistikler

İnternet Bağlantısına Sahip Olma	Frekans(N)	Yüzde(%)
Evet	209	58,7
Hayır	147	41,3
Toplam	356	100

Tablo 22’de yer alan verilere göre velilerin %58,7’si sürekli internet bağlantısına sahip iken, %41,3’ü internet bağlantısına sahip değildir.

Tablo 23

Velilerin İnternet Kullanma Sıklığına İlişkin İstatistikler

İnternet Kullanma Sıklığı	Frekans(N)	Yüzde(%)
İnterneti hiç kullanmıyorum.	27	7,6
İnterneti sadece zorunlu kaldıkça kullanıyorum.	102	28,7
Günlük yaşamımda interneti, çok yoğun olmasam da kullanıyorum.	191	53,7
İşimden bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanıyorum.	25	7
İnternet kullanmadan yapamam.	11	3,1
Toplam	356	100

Tablo 23’de yer alan verilere göre velilerin %7,6’sı interneti hiç kullanmıyorum, %28,7’si interneti sadece zorunlu kaldıkça kullanıyorum, %53,7’si günlük yaşamımda yoğun olmasam da kullanıyorum, %7’si işinden bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanıyorum, %3,1’i internet kullanmadan yapamam şeklinde düşünülmektedir.

Veri Toplama Aracı

İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarını saptamak için yapılan bu araştırmada Acar (2015) tarafından geliştirilen “Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. 5’li Likert tipi şeklinde hazırlanan “Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği” iki bölümden oluşmaktadır. 40 maddeden oluşan bu ölçekte ilk bölümde bireylerin demografik bilgilerine, ikinci bölümde ise dijital okuryazarlık yeterlik algılarını değerlendirmelerine yönelik maddeler yer almaktadır. Ölçekten alınan minimum puan 40 (40x1) iken,

alınabilecek maksimum puan (40x5) 200'dür. Ölçeğin toplam puan aralığı tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24

Dijital Okuryazarlık Değerlendirme Ölçeği Puan Aralığı

DÜZEY	ÖLÇEĞİN BÜTÜNÜ
Tam Yeterli	172-200
Çok Yeterli	139-171
Orta Yeterli	106-138
Az Yeterli	73-105
Yeterli Değil	40-72

Tablo 24'te görüldüğü gibi ölçekten alınan 40-72 puan Yeterli Değil, 73-105 puan Az Yeterli, 106-138 puan Orta Yeterli, 139-171 puan Çok Yeterli, 172-200 puan Tam Yeterli aralığında yer almaktadır.

Veri toplama aracı araştırmacının kendisi tarafından okullar ziyaret edilerek dağıtılmış ve toplanmıştır. Veri toplama aracı öğretmen ve velilere dağıtılmadan önce gizlilik ile ilgili etik kuralları kişilerle paylaşılmıştır. Ölçeğin nasıl doldurulması ve doldurulurken nelere dikkat edilmesi gerektiği kişilere tek tek açıklanmıştır. Ölçekdağıtım ve toplama işlemi 2015-2016 eğitim-öğretim yılının mayıs ayında öğretmen ve velinin hazır olduğu dönemlerde yapılmıştır. Eğitim-öğretim kesintiye uğratılmamış, öğretmenve velilere zaman ile ilgili bir sıkıntı yaşatılmamıştır.

Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırmada ölçek ile elde edilen bilgiler istatistik paket programı ile analiz edilmek üzere bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin analizinde sırasıyla aşağıda belirtilen işlemler yapılmıştır. Araştırma kapsamındaki öğretmen ve velilerin demografik özellikleri frekans (f) ve yüzde (%) kullanılarak belirtilmiştir. Değişkenlerin normallikleri Kolmogorov Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarının cinsiyetlerine, ikamet ettikleri yere, çalışma durumlarına, kişisel bir bilgisayara ve sürekli internet bağlantısına sahip olma durumlarına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini ve velilerin kendilerine ile çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları toplam puan farkının anlamlı olup olmadığını tespit etmek için normal dağılım gösteren durumlarda ilişkisiz örneklem t-

testi, normal dağılım göstermeyen durumlarda Mann Whitney U-testi uygulanmıştır. İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarının yaş, öğrenim durumu, gelir, internete bağlanmak için kullandıkları dijital araç sayısı, internet kullanım sıklığı gibi değişkenlere göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini tespit etmek için normal dağılım görülen durumlarda tek yönlü ANOVA, normal dağılım görülmediği durumlarda Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. ANOVA sonuçlarının anlamlı çıkması dâhilinde varyansların eşit olduğu durumda Scheffe testi ve eşit olmaması durumunda Dunnett's C kullanılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p<05$ olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda ilkökul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına dair elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan ilkökul öğretmenlerin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25

İlkokul Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Düzeyleri

	N	Min	Max	$\bar{X}$	SS	Düzey
Öğretmen	400	48	200	149,58	30,79	Çok Yeterli

İlkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık ölçeğinden aldıkları toplam puanları ($\bar{X}$ =149,58) ölçeğin bütünü göz önüne alındığında “Çok Yeterli” düzeyinde bulunan puan aralığına karşılık gelmektedir. Bu durum ilkökul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık bakımından kendilerini çok yeterli hissettikleri anlamına gelmektedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemine ait bulgular değişkenler bakımından değerlendirilerek açıklanmıştır. İlkokul öğretmenlerinin cinsiyet, ikamet yerine ait betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları Tablo 26’da, kişisel bilgisayara ve internet bağlantısına sahip olma durumlarına ait Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 27’de; yaş, gelir ve sınıf değişkenlerine ait betimsel istatistikler ve ANOVA sonuçları Tablo 28’de, dijital araç

sayısı, internet kullanma sıklığı ve kıdem değişkenlerine ait betimsel istatistikler ve ANOVA sonuçları Tablo 29’da, öğrenim durumu değişkenine ait Kruskal Wallis H-testi sonuçları Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 26

İlkokul Öğretmenlerinin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları t-Testi Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği					
		N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Cinsiyet	Kadın	306	149,58	30,11	398	,003	,998
	Erkek	94	149,57	33,10			
İkamet Yeri	İlçe	93	150,19	29,68	398	,218	,827
	İl	307	149,40	31,17			

Tablo 26’da yer alan verilere bakıldığında kadın ilkököl öğretmenleri ortalama puanları ($\bar{X}$ =149,58) ile erkek ilkököl öğretmenlerinin ortalama puanları ($\bar{X}$ =149,57) karşılaştırıldığında cinsiyetin etkin bir değişken olmadığı görülmüştür. İlkokul öğretmenlerinin dijital yeterlilik algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(398)=,003$; $p>05$].

Tablo 26’ya göre ilçede ikamet eden ilkököl öğretmenlerinin ortalama puanları ($\bar{X}$ =150,19) ile ilde ikamet eden ilkököl öğretmenlerinin ortalama puanları ($\bar{X}$ =149,40) karşılaştırıldığında ikamet yerinin etkin bir değişken olmadığı görülmüştür. İlkokul öğretmenlerinin dijital yeterlilik algıları ikamet ettikleri yere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(398)=,218$; $p>05$].

Tablo 27

İlkokul Öğretmenlerinin Bilgisayar ve İnternet Bağlantısına Sahip Olma Durumlarına göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları

		n	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Bilgisayar	Evet	364	208,17	75773,00	3761,00	,001
	Hayır	36	122,97	4427,00		
İnternet	Evet	374	204,43	76456,00	3393,00	,010
	Hayır	26	144,00	3744,00		

Tablo 27’ye göre kişisel bilgisayara sahip olan ilkököl öğretmenlerinin sıra ortalamaları kişisel bilgisayara sahip olmayan ilkököl öğretmenlerinin sıra ortalamalarından daha fazladır. İlkokul öğretmenlerinin dijital yeterlilik algıları kişisel bilgisayara sahip olma

durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$U=3761,00$; $p<01$]. Bu durumda kişisel bilgisayara sahip ilkökul öğretmenleri dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler.

Tablo 27’de internet bağlantısına sahip olma durumuna bakıldığında, ilkökul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları anlamlı bir farklılık göstermektedir [$U=3393,00$; $p<01$]. İnternet bağlantısına sahip olan ilkökul öğretmenlerinin sıra ortalamaları, internet bağlantısına sahip olmayan ilkökul öğretmenlerinin sıra ortalamalarından daha fazladır. Bu durumda sürekli internet bağlantısına sahip ilkökul öğretmenleri kendilerini dijital okuryazarlık bakımından daha yeterli hissetmektedirler.

Tablo 28

İlkökul Öğretmenlerinin Yaş, Gelir ve Okuttukları Sınıf Düzeyi Değişkenlerine göre Dijital Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği						Çoklu Karşılaştırmalar
		N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	
Yaş	(1) 21-30	42	175,33	19,09				1>2,3,4
	(2) 31-40	134	155,55	25,66	3	24,436	,001	2>3,4
	(3) 41-50	171	145,01	31,72	396			3>4
	(4) 51-65	53	128,79	29,61				
Gelir	4000 TL ve altı	116	149,62	31,90				
	4001-6000 TL	147	149,69	29,85	2	,003	,997	
	6001 TL ve üstü	137	149,43	31,06	397			
Sınıf	1	75	149,45	32,47				
	2	92	148,96	31,84	3	,476	,699	
	3	103	147,21	29,05	396			
	4	130	151,98	30,59				

Tablo 28’de ilkökul öğretmenlerinin yaşlarına göre dijital okuryazarlık yeterlilik toplam ortalama puanlarına bakıldığında 21-30 yaş aralığında yer alan öğretmenlerin en yüksek ortalama puana ($\bar{X}=175,33$), 51-65 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin ise en düşük ortalama puana ($\bar{X}=128,79$) sahip olduğu görülmektedir. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre ilkökul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(3,396)=24,436$; $p<01$]. Anlamlı farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, 21-30 yaş ile 31-40, 41-50, 51-65 yaş, 31-40 yaş ile 41-50 ve 51-65 yaş, 41-50 yaş ile 51-65 yaş aralığında yer alan ilkökul öğretmenleri arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Bu

durumda ilkököl öğretmenlerinin yaşları arttıkça dijital okuryazarlık düzeylerinin azaldığı görülmektedir.

Tablo 28’de gelir değişkenine bakılacak olursa gelir grupları ortalama puanlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre ilkököl öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F(2,397)=,003$; $p>05$]. Gelir değişkeni ilkököl öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde ayırt edici değildir.

Tablo 28’de ilkököl öğretmenlerinin okuttukları sınıf düzeyi değişkeni verilerine göre dördüncü sınıf okutan ilkököl öğretmenlerinin ortalama puanları ($\bar{X}=151,98$) daha yüksektir. Yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre ilkököl öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$F(3,396)=,476$; $p>05$]. Sınıf düzeyi değişkeni ilkököl öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde ayırt edici değildir.

Tablo 29

İlköğöl Öğretmenlerinin Kıdem, İnternet Kullanma Sıklığı ve Dijital Araç Sayısı Değişkenlerine göre Dijital Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği						Çoklu Karşılaştırmalar
		N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	
Kıdem	(1) 1-10 yıl	84	164,57	24,72				
	(2) 11-16 yıl	88	159,40	25,48	3			1,2>3
	(3) 17-25 yıl	164	145,22	31,11	396	25,575	,001	1,2>4 3>4
	(4) 26 yıl ve üstü	64	127,59	28,73				
İnternet kullanma sıklığı	(1)İnterneti sadece zorunlu oldukça kullanıyorum.	53	129,64	32,02				
	(2)Günlük yaşamımda interneti çok yoğun olmasa da kullanıyorum.	227	146,41	30,19	3			1<2,3,4 2<3,4
	(3)İşimde bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanıyorum.	68	162,76	23,81	396	20,140	,001	
	(4)İnternet kullanmadan yapamam.	52	166,52	24,67				
Dijital Araç Sayısı	1	87	135,59	34,39				1<2,3,4 ve üzeri
	2	139	148,65	29,44	3			2<4 ve üzeri
	3	105	152,63	28,05	396	12,786	,001	
	4 ve üzeri	69	164,46	24,79				

Tablo 29’da ilköğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilikleri kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3,396)} = 25,575$; $p < 01$]. Dijital okuryazarlık yeterlilik ortalama puanlarına bakıldığında, 1-10 yıl kıdem aralığında yer alan öğretmenlerin ortalama puanlarının ($\bar{X}=145,22$) 11-16, 17-25, 26 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerin ortalama puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin kıdemleri arttıkça dijital okuryazarlık yeterlilikleri azalmaktadır. Kıdem grupları arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, 1-10 ve 11-16 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin 17-25 ve 26 yıl üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre, 17-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre dijital okuryazarlık yeterlilik puanları anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 29’da ilköğretmenlerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri internet kullanma sıklıklarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3,396)} = 20,140$; $p < 01$]. İnternet kullanma sıklıklarına bakıldığında “internet kullanmadan yapamam” şekilde düşünen öğretmenlerin ortalama puanlarının ($\bar{X}=166,52$) diğer gruplardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu ve internet kullanma sıklığı arttıkça dijital okuryazarlık yeterliliklerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, interneti zorunlu oldukça kullananlar ile günlük yaşantısında yoğun olarak kullananlar, işinden bağımsız yoğun olarak kullananlar ve internet kullanmadan yapamam şeklinde düşünenler arasında, günlük yaşantısında yoğun olarak kullananlar ile işinden bağımsız yoğun olarak kullananlar ve internet kullanmadan yapamam şeklinde düşünenler arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır.

Tablo 29’da yer alan internete bağlanmak için kullanılan dijital araç sayısına göre ilköğretmenlerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F_{(3,396)} = 12,786$; $p < 01$]. İnternete bağlanmak için 4 ve üzeri dijital araç kullanan ilköğretmenlerinin ortalama puanları ($\bar{X}=164,46$) 1, 2 ve 3 adet dijital araç kullanan öğretmenlerin ortalama puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. İlköğretmenlerinin kullandıkları dijital araç sayısı arttıkça dijital okuryazarlık yeterliliklerinin de arttığı görülmektedir. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, internete bağlanmak için 1 tane dijital araç kullanan ilköğretmenleri ile 2,3 ve 4 dijital araç kullananlar arasında ve 2 ile 4 dijital araç kullanan öğretmenler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 30

İlkokul Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına göre Dijital Yeterlilik Algıları Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	
Önlisans	33	121,47	2	22,45	,001	1,2<3
Lisans	332	202,95				
Lisansüstü	35	251,77				

Tablo 30’da görüldüğü gibi ilkökul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir[χ^2 (sd=2, n=400)=22,45; p<01]. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek dijital okuryazarlık yeterlilik puanına lisansüstü öğrenime sahip öğretmenlerin sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek için ikili kombinasyonlarla Mann Whitney U-testi uygulanmış, ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenime sahip öğretmenlerin lisansüstü öğrenime sahip öğretmenlere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde velilerin dijital okuryazarlık düzeyine ait bulgular yer almaktadır.

Tablo 31

Velilerin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Düzeyleri

	N	Min	Max	$\bar{X}$	SS	Düzye
Veli	356	40	200	148,18	41,941	Çok Yeterli

Velilerin dijital okuryazarlık ölçeğinden aldıkları aritmetik ortalama puanları ($\bar{X}$ =148,18) ölçeğin bütünü göz önüne alındığında “Çok Yeterli” düzeyinde yer alan puan aralığına karşılık gelmektedir. Bu durum velilerin dijital okuryazarlık bakımından kendilerini çok yeterli hissettikleri anlamına gelmektedir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemine ait bulgular değişkenler bakımından değerlendirilerek açıklanmıştır. Velilerin cinsiyet, ikamet yeri, iş, kişisel bilgisayara ve

internet bağlantısına sahip olma durumlarına ait betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları Tablo 32’de verilmiştir. Yaş, gelir, öğrenim durumu ve sınıf değişkenlerine ait betimsel istatistikler ve ANOVA sonuçları Tablo 33’te, dijital araç sayısı, internet kullanma sıklığı değişkenlerine ait betimsel istatistikler ve ANOVA sonuçları Tablo 34’te, sınıf değişkenine ait Kruskal Wallis H-testi sonuçları ise Tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 32

Velilerin Cinsiyetine, İkamet Yerlerine, İş, Bilgisayar ve İnternet Bağlantısına Sahip Olma Durumlarına göre Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları t-Testi Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği					
		N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Cinsiyet	Kadın	218	143,19	41,82	354	2,851	,005
	Erkek	138	156,07	41,07			
İkamet Yeri	İlçe	117	135,27	43,73	354	4,156	,001
	İl	239	154,51	39,62			
Bilgisayar	Evet	185	164,35	32,53	354	8.152	,001
	Hayır	171	130,70	44,00			
İnternet Bağlantısı	Evet	209	163,23	33,46	354	4.572	,001
	Hayır	147	126,79	43,56			
İş	Evet	185	156,72	38,86	354	4,086	,001
	Hayır	171	138,94	43,28			

Tablo 32’de görüldüğü üzere velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=2,851$; $p<05$]. Erkek velilerin dijital yeterlilik ortalama puanları ($\bar{X}=156,07$) kadın velilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Erkek veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler.

Tablo 32’de yer alan verilere göre velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri ikamet ettikleri yere göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=4,156$; $p<01$]. İlde ikamet eden velilerin dijital yeterlilik ortalama puanları ($\bar{X}=154,51$) ilçede ikamet eden velilerin ortalama puanlarından ($\bar{X}=135,27$) anlamlı düzeyde yüksektir. İlde ikamet eden veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler.

Tablo 32’de görüldüğü üzere velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri kişisel bir bilgisayara sahip olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=8,152$; $p<01$]. Kişisel bilgisayara sahip olan velilerin dijital okuryazarlık ortalama puanları ($\bar{X}=164,35$) kişisel bilgisayara sahip olmayan velilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Kişisel

bilgisayara sahip olan veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler.

Tablo 32’de görüldüğü üzere velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri internet bağlantısına sahip olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=4,572$; $p<01$]. İnternet bağlantısına sahip olan velilerin dijital okuryazarlık ortalama puanları ($\bar{X}=163,23$) internet bağlantısına sahip olmayan velilerden anlamlı düzeyde yüksektir. İnternet bağlantısına sahip olan veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler.

Tablo 32’de görüldüğü üzere velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri çalışma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=4,086$; $p<01$]. Herhangi bir işte çalışan velilerin dijital okuryazarlık ortalama puanları ($\bar{X}=156,72$) herhangi bir işte çalışmayan velilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Herhangi bir işte çalışan veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler.

Tablo 33

Velilerin Yaş, Gelir ve Öğrenim Durumlarına göre Dijital Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği						Çoklu Karşılaştırmalar
		N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	
Yaş	(1) 30 ve altı	59	144,27	46,94	3 352	1,122	,340	
	(2) 31-35	107	148,08	39,64				
	(3) 36-40	110	153,70	38,25				
	(4) 41-55	80	143,62	45,66				
Gelir	2000 ve altı	184	136,24	44,89	2 353	17,174	,001	1<2,3
	2001-4000	121	159,33	35,63				
	4001 ve üstü	51	164,82	31,00				
Öğrenim Durumu	(1)İlkokul	68	118,02	42,68	3 352	27,596	,001	1,2<3,4
	(2)Ortaokul	46	128,91	41,09				
	(3)Lise	159	157,25	38,13				
	(4)Üniversite	83	166,19	30,80				

Tablo 33’te görüldüğü üzere velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$F(3,352)=1,122$; $p>05$]. Yaş değişkeni velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları bakımından ayırt edici değildir.

Tablo 33’e göre velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri gelir durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F(3,352)=17,174$; $p<01$]. 4001 TL ve üstü geliri olan velilerin ortalama puanlarının ($\bar{X}=164,82$) diğer velilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu

görülmektedir. Gelir seviyesi yükseldikçe velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri de yükselmektedir. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, 2000 TL ve altı gelire sahip veliler ile 2001-4000TL ve 4001 ve üstü gelire sahip veliler arasında anlamlı fark bulunmaktadır.

Velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F_{(3,352)}=27,596$; $p<01$]. Tabloda yer alan verilere göre üniversite mezunu velilerin ortalama puanları ($\bar{X}=166,19$) diğerlerinden anlamlı düzeyde yüksektir ve velilerin öğrenim durumları arttıkça dijital okuryazarlık yeterlilikleri de artmaktadır. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, ilkökul ve ortaokul mezunu veliler ile lise ve üniversite mezunu veliler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 34

Velilerin İnternet Kullanma Sıklığı ve İnternete Bağlanmak için Kullandıkları Dijital Araç Sayısına göre Dijital Yeterlilik Alguları ANOVA Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği						Çoklu Karşılaştırmalar
		N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	
İnternet kullanma sıklığı	(1)İnterneti hiç kullanmıyorum	27	89.22	40.97				
	(2)İnterneti sadece zorunlu oldukça kullanıyorum.	102	131.44	43.10				
	(3)Günlük yaşamımda interneti çok yoğun olmasa da kullanıyorum	191	160.14	31.92	4	35.135	,001	1<2,3,4,5 2<3,4,5 3<4
	(4)İşimde bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanıyorum.	25	177.60	23.65				
	(5)İnternet kullanmadan yapamam.	11	173.73	27.84				
Dijital Araç Sayısı	1	132	122,89	42,12	2			1<2,3
	2	108	155,29	35,27	353	54,319	,001	2<3
	3 ve üzeri	116	170,36	31,21				

Tablo 34'te görüldüğü üzere velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri internet kullanma sıklıklarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F_{(4,351)}=35,135$; $p<01$]. İşinden bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanan velilerin ortalama puanları ($\bar{X}=177,60$) diğer velilerden yüksektir. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre “interneti hiç kullanmıyorum” şeklinde düşünenler ile interneti zorunlu kaldıkça kullananlar, günlük yaşantısında yoğun olmasa da kullananlar,

işinden bağımsız yoğun olarak kullananlar ve “internet kullanmadan yapamam” şeklinde düşünler arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. İnterneti sadece zorunlu kaldıkça kullananlar ile günlük yaşantısında yoğun olmasa da kullananlar, işinden bağımsız yoğun olarak kullananlar ve “internet kullanmadan yapamam” şeklinde düşünler arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. Günlük yaşantısında yoğun olmasa da kullananlar ile işinden bağımsız yoğun olarak kullananlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri internete bağlanmak için kullandıkları dijital araç sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F_{(2,353)}=54,319$; $p<01$]. İnternete bağlanmak için 3 ve üzeri dijital araç kullanan velilerin ortalama puanları ($\bar{X}=170,30$) diğerlerinden anlamlı düzeyde fazladır. Velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri kullandıkları dijital araç sayısı ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, internete bağlanmak için 1 araç kullanan veliler ile 2, 3 ve üzeri dijital araç kullananlar arasında, 2 dijital araç kullananlar ile 3 ve üzeri dijital araç kullananlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 35

Velilerin Çocuklarının Sınıf Düzeyine Göre Dijital Yeterlilik Algıları Kruskal Wallis Sonuçları

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
1	9	193,61	3	8,175	,043
2	12	120,42			
3	121	195,26			
4	214	171,65			

Tablo 35’te görüldüğü üzere velilerin dijital okuryazarlık yeterlilikleri çocuklarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir [χ^2 (sd=3, n=356)=8,1745; $p<05$]. Sınıf düzeylerine bakıldığında en yüksek sıra ortalama puanına 3. sınıf velilerinin sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik düzeylerine ait bulgular Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36

Velilerin Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Düzeyleri

	N	Min	Max	$\bar{X}$	SS	Düzyey
Öğrenci	356	41	200	108.41	41,361	Orta Yeterli

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık toplam puanları ($\bar{X}=108,41$) ölçeğin bütünü göz önüne alındığında “Orta Yeterli” düzeyinde yer alan puan aralığına karşılık gelmektedir. Bu durum velilerin dijital okuryazarlık bakımından çocuklarını orta yeterlilikte hissettikleri anlamına gelmektedir.

Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemine ait bulgular değişkenler bakımından değerlendirilerek açıklanmıştır. Velilerin çocuklarına ilişkin dijital yeterlilik algılarını cinsiyet, ikamet yeri, iş kişisel bilgisayara ve internet bağlantısına sahip olma durumlarına göre incelemek için yapılan betimsel istatistikler ve t-testi sonuçları Tablo 37’de; yaş, gelir ve sınıf değişkenlerine ait betimsel istatistikler ve ANOVA sonuçları Tablo 38’de, dijital araç sayısı, internet kullanma sıklığı değişkenlerine ait betimsel istatistikler ve ANOVA sonuçları Tablo 39’da, öğrenim durumlarına ilişkin Kruskal Wallis H-testi sonuçları ise Tablo 40’te verilmiştir

Tablo 37

Velilerin Cinsiyetine, İkamet Ettikleri Yere, Bilgisayar ve İnternete Sahip Olma Durumlarına Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları t-Testi Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği					
		N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Cinsiyet	Kadın	218	112,06	41,40	354	2,100	,036
	Erkek	138	102,66	40,80			
İkamet Yeri	İlçe	117	104,11	41,13	354	1,377	,170
	İl	239	110,53	41,40			
Bilgisayar	Evet	185	113,50	39,14	354	2,426	,016
	Hayır	171	102,92	43,08			
İnternet Bağlantısı	Evet	209	111,54	41,31	354	1,700	,090
	Hayır	147	103,99	41,17			
İş	Evet	185	103,68	40,50	354	2,258	,025
	Hayır	171	113,54	41,78			

Tablo 37’de yer alan verilere göre velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=2,100$; $p<05$]. Kadın velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik ortalama puanları ($\bar{X}=112,06$) anlamlı derecede yüksektir.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ikamet ettikleri yere göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$t(354)=1,377$; $p>05$]. İkamet yeri değişkeni velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili değildir.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları kişisel bilgisayara sahip olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=2,426$; $p<05$]. Kişisel bir bilgisayara sahip velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik ortalama puanları ($\bar{X}=113,50$) anlamlı düzeyde yüksektir.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları internet bağlantısına sahip olma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$t(354)=1,700$; $p>05$]. İnternet bağlantısına sahip velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik ortalama puanları ($\bar{X}=111,54$) anlamlı düzeyde yüksektir.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları herhangi bir işte çalışma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$t(354)=2,258$; $p<05$]. Herhangi bir işte çalışmayan velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik ortalama puanları ($\bar{X}=113,54$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İş sahibi olmayan velilerin dijital araçlarla daha fazla zaman geçirdiği varsayılırsa bu velilerin çocuklarını dijital okuryazarlık bakımından daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 38

Velilerin Yaşlarına, Gelilerine ve Öğrenim Durumlarına Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği						Çoklu Karşılaştırmalar
		N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	
Yaş	(1) 30 ve altı	59	111,25	44,58	3 352	,516	,672	
	(2) 31-35	107	109,28	41,34				
	(3) 36-40	110	104,46	41,17				
	(4) 41-55	80	110,60	39,52				
Gelir	(1)2000 ve altı	184	103,41	39,53	2 353	2,931	,055	
	(2)2001-4000	121	112,77	44,61				
	(3)4001 ve üstü	51	116,11	38,09				
Öğrenim Durumu	(1)İlkokul	68	100,35	36,78	3 352	1,569	,197	
	(2)Ortaokul	46	113,15	41,96				
	(3)Lise	159	111,91	43,57				
	(4)Üniversite	83	105,69	39,71				

Tablo 38’de görüldüğü üzere velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları velilerin yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$F_{(3,352)}=,516$; $p>05$]. Yaş velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları velilerin gelirine göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$F_{(2,353)}=2,931$; $p>05$]. Gelir velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları velilerin öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$F_{(3,352)}=1,569$; $p>05$]. Öğrenim durumu velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.

Tablo 39

Velilerin İnternet Kullanma Sıklığı ve İnternete Bağlanmak için Kullandıkları Dijital Araç Sayısına Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları ANOVA Sonuçları

		Dijital Okuryazarlık Yeterliliği						Çoklu Karşılaştırmalar
		N	$\bar{X}$	SS	sd	F	p	
İnternet kullanma sıklığı	(1)İnterneti hiç kullanmıyorum	27	85,29	32,36				
	(2)İnterneti sadece zorunlu oldukça kullanıyorum.	102	112,00	41,78				
	(3)Günlük yaşamımda interneti çok yoğun olmasa da kullanıyorum	191	109,61	41,73	4	2,437	,047	2>1 3>1
	(4)İşimden bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanıyorum.	25	111,36	37,48	351			
	(5)İnternet kullanmadan yapamam.	11	104,45	47,53				
Dijital Araç Sayısı	1	132	102,38	40,58	2			
	2	108	110,67	41,07	353	2,351	,097	
	3 ve üzeri	116	113,18	42,01				

Tablo 39’da görüldüğü üzere velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları velilerin internet kullanma sıklığına göre anlamlı farklılık görülmektedir [$F_{(4,351)}=2,437$; $p<05$]. “işimden bağımsız olarak interneti yoğun olarak kullanıyorum” şeklinde düşünen velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik toplam puanları ($\bar{X}=111,36$) diğer gruplardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Gruplar arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılan post-hoc Scheffe testi sonuçlarına göre, “interneti sadece zorunlu oldukça kullanıyorum” ve “günlük yaşamımda interneti çok yoğun olmasa da kullanıyorum” şeklinde düşünenler ile “interneti hiç kullanmıyorum” şeklinde düşünen velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları arasında anlamlı farklılık görülmektedir.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları velilerin internete bağlanmak için kullandıkları dijital araç gereç sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F_{(2,353)}=2,351$; $p>05$]. Dijital araç sayısı velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.

Tablo 40

Velilerin Öğrenim Durumuna Göre Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Sınıf	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
1	9	155,83	3	18,090	,001
2	12	119,75			
3	121	153,73			
4	214	196,75			

Tablo 40’da görüldüğü üzere velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilikleri çocuklarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir [χ^2 (sd=3, n=356)=18,090; p<01]. Sınıf düzeylerine bakıldığında en yüksek sıra ortalama puanına 4. sınıf velilerinin sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Velilerin kendilerine ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ortalama puanları ile çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ortalama puanları arasında fark Tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41

Velilerin Kendilerine ve Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlık Yeterlilik Algıları Ortalama Puanları t-Testi Sonuçları

Puan	N	$\bar{X}$	Fark	S	sd	t	p
Veli	356	148,46	40,05	42,39	355	15,892	,001
Çocuk	356	108,41		41,36			

Velilerin kendilerine ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ortalama puanları ($\bar{X}$ =148,46) çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları ortalama puanlarından ($\bar{X}$ =108,41) fazladır. Velilerin kendilerine ve çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t_{(355)}$ =15,892; p<01]. Veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini çocuklarına göre daha yeterli hissetmektedir. Yaş ve yaşantı göz önüne alınacak olursa velilerin dijital okuryazarlık bakımından kendilerini çocuklarından yeterli hissetmelerinin beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların sonuçlarına yer verilmiştir. Bu sonuçlar diğer çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

İlkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algılarına ilişkin sonuçlar:

1. İlkokul öğretmenleri kendilerini dijital okuryazarlık düzeyi bakımından “Çok Yeterli” hissetmektedirler. Şad & Nalçacı (2015) öğretmen adaylarının eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya ilişkin yeterlilik algıları üzerine yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin kendilerini yeterli hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ulaş & Ozan (2010) sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojileri açısından yeterlilik düzeyini araştırdıkları çalışmalarında bilgisayar ve internet temelli teknolojilerin kullanımında sınıf öğretmenlerini yetersiz bulmuşlardır. Çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılmasında yıl bazında bir farklılıktan bahsedilebilir. Okullarda başlatılan projeler ve öğretmenlere sağlanan hizmet içi eğitim imkânları, yıllar ilerledikçe öğretmenlerin yeterliliklerinin artmasını sağlamış olabilir.
2. Cinsiyet, ilkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları bakımından ayırt edici bir değişken değildir. Seferoğlu ve Akbıyık (2005) ilköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlilik algıları üzerine yaptıkları çalışmada kadın ve erkek öğretmenler arasında bilgisayar öz-yeterlilik algısı açısından anlamlı bir fark bulunmadığını ifade ederek benzer sonuçlara ulaşmıştır. Kuzu ve Erten (2014) öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeylerini inceledikleri çalışmalarında adaylarının cinsiyet değişkenine göre ölçeğin alt boyutlarında anlamlı farklılık bulurken genel sayısal yetkinlik boyutunda anlamlı bir farklılık elde edemeyerek benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Gökçearslan ve Bayır (2011) öğretmen

adaylarının sayısal yetkinlik düzeylerini inceledikleri çalışmalarında cinsiyet değişkenini ayırt edici bulmamışlardır.

3. İlkokul öğretmenlerinin yaşı dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. 21-30 yaş arası öğretmenler dijital okuryazarlık düzeyi bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedir. Öğretmenlerin yaşı arttıkça dijital okuryazarlık yeterlilik algılarının azaldığı görülmüştür. Akkoyunlu ve Soylu (2010) farkındalık, motivasyon, teknik erişim ve yetkinlik olmak üzere 4 alt başlıkta öğretmenlerin sayısal yetkinliklerini incelemiş ve 20-24 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin sayısal yetkinlik ortalama puanlarını bütün alt başlıklarda diğerlerinden daha yüksek bularak benzer sonuçlara ulaşmıştır. Genç öğretmenlerin günlük yaşamlarında dijital araç gereçler ile daha fazla zaman geçirmesi ve diğerlerine göre daha erken yaşlarda internet, bilgisayar vb. ile tanışmaları dijital okuryazarlık algıları bakımından kendilerini daha yeterli hissetmelerini sağlamış olabilir.
4. İlkokul öğretmenlerinin eğitim verdikleri sınıf düzeyi dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.
5. İlkokul öğretmenlerinin öğrenim durumu dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğretmenler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedir. Baş (2011) ilköğretim öğretmenlerinin eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inançlarını farklı değişkenler açısından incelediği çalışmasında lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğretmenlerin eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inancını diğer öğrenim düzeyinde yer alan öğretmenlerden anlamlı derece yüksek bularak benzer sonuçlara ulaşmıştır. Lisansüstü öğrenime sahip öğretmenlerin öğrenim hayatları boyunca dijital araç gereç kullanmalarının bir gereklilik olduğu, teknolojik gelişmelerden haberdar olma ve onlara ulaşmada daha avantajlı oldukları düşünülürse dijital okuryazarlık yeterliliklerinin daha yüksek olması olası görülebilir.
6. Gelir durumu, ilkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.
7. İlkokul öğretmenlerinin ikamet ettikleri yer dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.
8. Kıdem, ilkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Öğretmenlerin kıdemleri arttıkça dijital okuryazarlık ölçeği ortalama

puanlarının azaldığı görülmüştür. Çalışma süresi bakımından meslek hayatında daha yeni olan öğretmenler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler. Baş (2011) ilköğretim öğretmenlerinin eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inançlarını farklı değişkenler açısından incelediği çalışmasında 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inancını diğer öğretmenlerden anlamlı derece yüksek bularak benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Kıdem yılı fazla olan öğretmenlerin mesleklerinin büyük bölümünü geçirdikleri yıllarda dijitalleşme oranının bu güne göre düşük olması, kullanılan dijital araç gereçlerdeki çeşitliliğin azlığı, bilgi iletişim teknolojilerine erişimin zorluğu, bu alan da verilen eğitim, seminer vb. olanakların sınırlılığı dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yetersiz hissetmelerine neden olmuş olabilir.

9. İnternete bağlanmak için kullanılan araç sayısı ilkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Kullanılan araç sayısı arttıkça öğretmenlerin ölçekten aldıkları ortalama puanların arttığı ve daha çok dijital araç kullanan öğretmenlerin bu bağlamda kendilerini daha yeterli hissettiği görülmüştür. Kişisel bir bilgisayara sahip olma durumu ilkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Kişisel bilgisayara sahip olan öğretmenlerin ortalama puanları daha yüksektir. Usta, Bozdoğan ve Yıldırım (2007) sınıf öğretmeni adaylarının internet kullanımına ilişkin yaptıkları çalışmada kendilerine ait bilgisayarı olan öğretmen adaylarının internet kullanımına ilişkin tutumlarını daha yüksek bulmuştur. Bahar, Uludağ ve Kaplan (2009) ilköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internet tutumlarını inceledikleri çalışmalarında bilgisayara sahip olan öğretmenlerin bilgisayara ilişkin tutumlarında anlamlı fark bulurken internete ilişkin tutumlarında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Öğretmenlerin bilgiye erişmek, erişilen bilgiyi paylaşmak, dijital ortamlarda karşılaştıkları sorunlara basit çözümler üretmek ve internete bağlanmak için daha fazla dijital araç gereçten yararlanmaları, dijital kullanım bilgilerini artırma ve güncel tutmalarına, bu nedenle de diğer öğretmenlere göre kendilerini dijital okuryazarlık bakımından daha yeterli hissetmelerine olanak sağlamış olabilir.
10. Sürekli internet bağlantısına sahip olma durumu ilkokul öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Sürekli internet bağlantısına sahip öğretmenler dijital okuryazarlık bakımından kendini daha yeterli hissetmektedir. Öğretmenlerin sürekli internet bağlantısına sahip olma durumları

yaşamlarında interneti bir ihtiyaç olarak gördükleri anlamını taşıyabilir. İnternette yararlanma, dijital ortamlarda indirme, yükleme, paylaşma gibi birçok eylemlerde bulanma, bu eylemler sonucunda birçok sorunla karşılaşma ve sorunlara çözüm üretme eğiliminde bulunmaları öğretmenlere yeni yaşantılar kazandırmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin sürekli internet bağlantısına sahip olmaları kendilerini dijital okuryazarlık bakımından diğer öğretmenlere göre daha yeterli hissetlerini sağlamış olabilir.

11. İnternet kullanma sıklığı ilkököl öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. İnterneti günlük hayatında hiç kullanmayanlar dışında öğretmenlerin ölçekten aldıkları ortalama puanlar doğrusal ilerlemiş ve internet kullanma sıklıkları arttıkça kendilerini daha yeterli hissetmişlerdir. Usta, Bozdoğan ve Yıldırım (2007) sınıf öğretmeni adaylarının internet kullanımına ilişkin yaptıkları çalışmada haftalık daha uzun süre internet kullanan öğretmen adaylarının internet kullanımına ilişkin tutum puanlarını diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek bulmuştur. Menzi, Çalışkan ve Çetin (2012) öğretmen adaylarının teknoloji yeterliklerini çeşitli değişkenler bakımından inceledikleri çalışmalarında interneti daha sık kullanan öğretmen adaylarının diğerlerine göre kendilerini teknoloji alanında daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Beklenen bir sonuca ulaşıldığı söylenebilir. İnternet kullanma sıklığı daha fazla olan öğretmenlerin internete karşı daha olumlu bir tutum sergilediği ve günlük yaşantılarında aktif bir internet kullanıcısı oldukları düşünülürse dijital okuryazarlık bakımından kendilerini yeterli hissetmeleri olası görülmektedir.

Velilerin Kendi Dijital Okuryazarlıklarına İlişkin sonuçlar:

1. Veliler kendilerini dijital okuryazarlık bakımından “Çok Yeterli” hissetmektedir.
2. Cinsiyet velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Babalar annelere göre dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler. Dinçer (2012) öğrenci ve velilerin arasındaki ilişkinin bilgisayar okuryazarlıklarına etkisini incelediği çalışmasında babaların annelere oranla bilgisayar okuryazarlık düzeyini daha yüksek bulmuştur. Kaşıkçı, Çağıltay, Karakuş, Kurşun ve Ogen (2014) çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı adlı çalışmalarında araştırmaya katılan Türk ebeveynlerin %28,6’sının Avrupalı ebeveynlerin %83’ünün internet kullandığı ve Türk ebeveynler

arasındaki erkeklerin %49'unun kadınların %23,5'inin internet kullandığını tespit etmişlerdir. Avrupa da ebeveyn cinsiyetleri arasında bu tarz bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ülkemizde böyle bir sonuca ulaşılmasının birçok nedeni olabilir. Türkiye nüfusunun %49,8'ini kadınlar oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranı erkeklerden 5 kat daha fazladır. 2016 yılında erkeklerin % 71,3'ü, kadınların ise %30,3'ü iş sahibi olmuştur (TÜİK, 2016). Bu verilerden yola çıkıldığında erkeklerin ekonomik açıdan bayanlara göre daha avantajlı olmaları, okuryazarlık bakımından da erkeklerin lehine bir sonucun olması ve kadınların sosyal yaşamda aktif olmalarını engelleyen kültürel inançlar erkeklerin dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmelerini destekler niteliktedir.

3. Yaş, velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir. Fakat Acar (2015, s. 67) anne ve babaların ilköğretim, ortaokul, lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşlerini incelediği çalışmada yaş değişkeninde anlamlı fark elde etmiş ve 20 yaş altındaki velilerin kendilerine ilişkin değerlendirme puanlarını daha düşük bulmuştur.
4. Herhangi bir işte çalışma durumu, velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. İş sahibi veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedirler. Bu durumun nedeni olarak iş sahibi velilerin ekonomik olarak avantajlı olmaları, dijital kaynaklara erişimlerini kolaylaştırmış olabilir. Aynı zamanda iş alanlarında dijitalleşme oranının artması çalışanların bir takım dijital yeterliliklere sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Bu gerekçeler iş sahibi velilerin dijital okuryazarlık bakımından kendilerini yeterli hissetmelerini sağlamış olabilir.
5. Öğrenim durumu velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Öğrenim düzeyi arttıkça ölçekten alınan ortalama puanlarında arttığı görülmektedir. Bu durumda daha uzun süre öğrenim gören veliler kendilerini bu bağlamda daha yeterli hissetmektedirler. Öğrenim faaliyetlerini sürdüren velilerin dijital yaşantılarının daha fazla olması, dijital kaynaklara erişme bakımından diğerlerine göre daha avantajlı olmaları dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmelerini sağlamış olabilir.
6. İkamet yeri velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. İlde yaşayan veliler kendilerini ilçe de yaşayan velilerden daha yeterli hissetmektedir. İlde yaşayan velilerin ilçede yaşayan velilere göre ağ alt yapılarına

ve bilişim teknolojilerine ulaşmalarının daha kolay olması, ilçelerin ekonomik imkânlarının il merkezlerine göre daha kısıtlı olması araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

7. Gelir velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Gelir düzeyi arttıkça velilerin ortalama puanlarının da arttığı görülmüştür. Yüksek gelire sahip velilerin dijital araç gereçlere ulaşma ve bu araç gereçlerden yararlanma imkânlarının fazla olduğu varsayılırsa dijital okuryazarlık bakımından kendilerini yeterli hissetmeleri olası görülmektedir.
8. Velilerin çocuklarının okudukları sınıf düzeyi dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Çocukların sınıf düzeyleri arttıkça araştırma ve öğrenmeye olan ihtiyaçları da artmaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanması için hem velilerin hem öğrencilerin güncel gelişmeleri takip etmeleri gerekmektedir. Bu durum dijital okuryazarlık konusunda velilerin kendilerini geliştirmelerini sağlamış olabilir.
9. İnternete bağlanmak için kullanılan dijital araç sayısı velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. İnternete bağlanmak için daha fazla araç kullanan veliler kendilerini dijital okuryazarlık bakımından daha yeterli hissetmektedir.
10. Kişisel bir bilgisayara sahip olma durumu velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Kişisel bir bilgisayara sahip olan veliler kendilerini dijital okuryazarlık bakımından daha yeterli hissetmektedir.
11. Sürekli internet bağlantısına sahip olma durumu velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Sürekli internet bağlantısına sahip veliler dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissetmektedir.
12. İnternet kullanma sıklığı velilerin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. İnternet kullanma sıklığı arttıkça velilerin dijital okuryazarlık bakımından kendilerini daha yeterli hissettiği görülmüştür.

Velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık değerlendirme sonuçları:

1. Veliler dijital okuryazarlık bakımından çocuklarının “Orta Yeterli” düzeyde olduğunu düşünmektedirler.
2. Velilerin yaşı, çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.

3. Velilerin cinsiyeti çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Kadın velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık değerlendirme puanları daha yüksek bulunmuştur. Kadın veliler arasında ev hanımı olanların sayısının fazla olması ve çocuklarla daha çok kadın velilerin ilgileniyor olması bu sonuca ulaşılmasını destekler niteliktedir.
4. Bir işte çalışma durumu velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. Bir işe sahip olmayan velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık değerlendirme puanları daha yüksek bulunmuştur.
5. Velilerin öğrenim durumu çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir. Çevik ve Çelikkaleli (2010) ergenlerin arkadaş bağıllığı ve internet bağımlılığını ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre inceledikleri çalışmalarında anne ve babasının öğrenim düzeyi üniversite olan çocukların daha çok internet kullandığı sonucuna ulaşmışlardır. Yıldız ve Seferoğlu (2014) ilköğretim öğrencilerinin sayısal uçurum düzeyleriyle ilgili görüşlerini çeşitli değişkenler açısından inceledikleri çalışmalarında anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin bilgi iletişim teknolojileri okuryazarlığı düzeyinin yükseldiğini sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonucu aksini gösterse de öğrenim düzeyi üst seviyede olan velilerin dijital kaynakları kullanma ve bunu çocuklarına yansıtma becerilerinin daha iyi, kullandıkları dijital araç gereç çeşitliliğinin diğer velilere oranla fazla, çocuklarının da bu imkânlardan yararlanma şanslarının daha yüksek olacağı öngörülebilir.
6. Velilerin sahip oldukları gelir seviyesi çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.
7. Velilerin ikamet yeri çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir.
8. Çocukların sınıf düzeyi velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişkendir. 4. sınıfta öğrencisi bulunan velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık değerlendirme puanları daha yüksek bulunmuştur. Sınıf düzeyi arttıkça çocukların dijital araç gereçlere olan ihtiyaç ve eğilimlerinin arttığı düşünülürse üst sınıfta çocuğu olan velilerin diğer velilere göre çocuklarını dijital okuryazarlık bakımından daha yeterli hissetmeleri olası görülmektedir.

9. Velilerin internete bağlanmak için kullanılan dijital araç sayısı çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları üzerinde etkili bir değişken değildir. Akkoyunlu ve Tuğrul (2002) okul öncesi çocuklarının ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında, evlerinde teknolojik aletlerin bulunmadığını bildiren ailelerde, çocukların bilgisayar okuryazarlık ortalamalarını düşük bulunmuşlardır. Çocukların evdeki teknolojik aletlerle etkileşim içinde olmaları çocukların bilgisayar okuryazarlık düzeyini doğrudan etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.
10. Kişisel bir bilgisayara sahip olma velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık görüşleri üzerinde etkili bir değişkendir. Kişisel bir bilgisayara sahip olan velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık değerlendirme puanları daha yüksek bulunmuştur. Akkoyunlu ve Tuğrul (2002) okul öncesi çocuklarının ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında, ebeveynleri evde bilgisayar kullanan çocukların bilgisayar okuryazarlık ortalamalarını, ebeveynleri bilgisayar kullanmayan çocukların ortalamalarına göre daha yüksek bulmuşlar ve benzer sonuçlara ulaşmışlardır.
11. Sürekli internet bağlantısına sahip olma durumu velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık görüşleri üzerinde etkili bir değişkendir. Sürekli internet bağlantısına olan velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık değerlendirme puanları daha yüksek bulunmuştur.
12. İnternet kullanma sıklığı velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık görüşleri üzerinde etkili bir değişkendir. İnterneti sadece zorunlu kaldıkça kullanıyorum şeklinde düşünen velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık değerlendirme puanları daha yüksek bulunmuştur.

Velilerin Kendilerine ve Çocuklarına İlişkin Dijital Okuryazarlıklarının Karşılaştırılması

1. Velilerin kendilerine ilişkin dijital okuryazarlık ortalama puanı ile çocuklarına ilişkin ortalama puanları karşılaştırıldığında aralarında veliler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Beklenen bir sonuca ulaşıldığı söylenebilir. Hem yaş bakımından hem de iş, okul vb. yaşantılarından dolayı veliler kendilerini daha yeterli hissetmiş olabilir.

ÖNERİLER

1. Dijital okuryazarlık konusunda öğretmen, öğrenci ve velileri kapsayan işbirlikli programlar düzenlenebilir.
2. Araştırma sonucuna göre velilerin çocuklarını dijital okuryazarlık bakımından orta yeterli düzeyde hissetmesi nedeniyle okullarda seçmeli dersler arasına dijital okuryazarlıkla ilgili bir ders eklenebilir.
3. Öğretmenlerin kıdem yılı ve yaşları arttıkça dijital okuryazarlık yeterlilikleri azaldığı için kıdem yılı ve yaşı diğerlerine göre daha ileri olan öğretmenlere bu konu ile ilgili hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
4. Dijital okuryazarlık adına yapılan çalışmaların öğretmen adayları ve üst sınıftaki öğrenciler üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu nedenle birinci kademe öğrencileri ve öğretmenleri üzerinde bu çalışmalar farklı tekniklerle yapılabilir.
5. Alan araştırmalarında dijital okuryazarlık kavramının bilgisayar ve internetle ilgili diğer okuryazarlıklarla karıştırıldığı görülmüştür. Bu nedenle dijital okuryazarlık kavramına ilişkin çelişkiyi ortadan kaldıracak nitel ve nicel yeni çalışmalar yapılabilir.
6. Dijital okuryazarlık kavramı öğrenci, öğretmen ve veliler üzerinde başka değişkenler (teknoloji ile tanışma yaşı, şekli, okulda sahip olunan teknolojik imkânlar vb.) bakımından incelenebilir.
7. Dijital okuryazarlık çalışmaları okulun yönetiminden, denetiminden, güvenliğinden vb. sorumlu bütün okul personelini kapsayacak şekilde yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, Ç. (2015). *Anne ve babaların ilköğretim ortaokul lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi) <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akkoyunlu, B. (2008). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme. 8. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Eskişehir. <http://ietc2008.home.anadolu.edu.tr/ietc2008/?C=N;O=D> sayfasından erişilmiştir
- Akkoyunlu, B., & Kurbanoglu, S., (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlilik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-10. [http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/200324BUKET %20AKKOYUNLU.pdf](http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/200324BUKET%20AKKOYUNLU.pdf) sayfasından erişilmiştir.
- Akkoyunlu, B., & Soylu, M. Y. (2010). Öğretmenlerin sayısal yetkinlikleri üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 748-768. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/viewFile/449/439> sayfasından erişilmiştir.
- Akkoyunlu, B., & Tuğrul, B. (2002). Okulöncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 12-21. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/hunefd/article/viewFile/5000048843/5000046164> sayfasından erişilmiştir.
- Aksüt, M., & Keyvanoğlu, A. A., & Balıkcı, Ç. (2013). *Sınıf öğretmeni adaylarının bilişim teknolojilerine ilişkin görüşleri*. XIV. Akademik Bilişim Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Antalya. <http://ab.org.tr/ab13/bildiri/20.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Akyol, H. (2009). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arnas, A. Y., (2005). 3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of*

- Educational Technology*, 4(9), 59-66. <http://www.tojet.net/articles/v4i4/449.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 7*(17), 9-26. <http://ded.dem.org.tr/gorsel/pdf/ded-17-makale-1.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, A. (2015). Dijital vatandaşlık. *Türk Kütüphaneciliği*, 29(1), 142-146. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2530> sayfasından erişilmiştir.
- Aytuna, N. Ü., & Toksöz, D. (2013). *Dijital okuryazar çocuklar idealine ne kadar yakın ne kadar uzağız?*. XVIII. Türkiye’de İnternet Konferansı’nda sunulmuş bildiri, İstanbul Üniversitesi, İstanbul. <http://docplayer.biz.tr/2571399-Dijital-okuryazar-cocuklar-idealine-ne-kadar-yakin-ne-kadar-uzagiz.html> sayfasından erişilmiştir.
- Baş, G. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin eğitsel internet kullanımı öz-yeterlik inançlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 1(2), 35-51. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/etku/article/view/5000055474> sayfasından erişilmiştir.
- Baştuğ, M., & Keskin, H. K. (2012). Okuma becerilerinin okuma ortamı açısından karşılaştırılması: Ekran mı kâğıt mı?. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (3), 73-83. <http://edergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020009145> sayfasından erişilmiştir.
- Baştuğ, M., & Keskin, H. K. (2013). Ergenlik dönemi okuma tutum ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Turkish Studies*, 8(4), 295-311. http://turkishstudies.net/Makaleler/780749751_16Ba%C5%9Ftu%C4%9FMuhammet-vd-edb-295-311.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Carvani, A., & Cartelli, A., & Fini, A., & Ranieri, M. (2008). Models and instruments for assessing digital competence at school. *Tecnologie Didattiche*, 48, 39-46. Retrieved from <http://docplayer.it/8696490-Valutare-la-modelli-teorici-e-competenza-digitale-strumenti-applicativi-assessing-digital-competence-theoretical-models-and-tools.html>.
- Churchill, N., & Ping, L.Ç., & Oakley, G., & Churchill, D. (2008). *Digital storytelling and*

digital literacy learning. International Conference on Information Communication Technologies in Education, Island. Retrieved from https://www.academia.edu/2818859/Digital_storytelling_and_digital_literacy_learning.

Coşkun, Y. D., & Cumaoglu, G. K., & Seçkin H. (2013). Bilgisayar öğretmen adaylarının bilişim alanıyla ilgili okuryazarlık kavramlarına yönelik görüşleri. *Internatioanal Journal Of Human Sciences*, 10(1), 1259-1272. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/ijhs/article/view/2543> sayfasından erişilmiştir.

Çakmak, E. (2013). Kıl tabletten-tablet bilgisayara okuryazarlık. E. Geçtürk & K. Karatekin (Ed.), *Sosyal bilgiler içinde çoklu okuryazarlıklar* içinde (s.1-21). Ankara: Pegem Akademi.

Çevik, G., B., & Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/view/5000001458> sayfasından erişilmiştir.

Çubuk, M. (2010). Prof. Dr. John Hartley: Dijital okur-yazarlık olmadan, hayal gücümüzü modernize edemiyoruz. *Bilişim Kültürü Dergisi*, 38, 30-35. <http://www.bilisimdergisi.org/s126/pdf/30-35.pdf> sayfasından erişilmiştir

Çubukcu, A., Bayzan, Ş. (2013). Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research* 5, 148-174. <http://docplayer.biz.tr/1519740-Turkiye-de-dijital-vatandaslik-algisi-ve-bu-algiyi-internetin-bilincli-guvenli-ve-etkin-kullanimi-ile-artirma-yontemleri.html> sayfasından erişilmiştir.

Değerli, A. (2013). Bireylerin biliş ihtiyacı düzeylerinin bilişim okuryazarlığına etkisi üzerine bir araştırma. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 61-73. <http://www.istjss.org/Makale/79-bireylerin-bilis-ihtiyaci-duzeylerinin-bilisim-okuryazarligina-etkisi-uzerine-bir-arastirma> sayfasından erişilmiştir.

Demir, S., & Özmantar, M. F., & Bingölbalı, E., & Bozkurt, A. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin teknoloji kullanımlarının irdelenmesi*. V. ICITS’ da sunulmuş

bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ. <http://web.firat.edu.tr/icits2011/papers/27660.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Dinçer, S. (2012). A study of the relationship between pupils and parents' computer literacy level and use. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 484 – 489. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281201275X> sayfasından erişilmiştir.

Dinçer, S., & Şenkal, O., & Sezgin, M. E. (2013). *Fatih projesi kapsamında öğretmen öğrenci ve veli koordinasyonu ve bilgisayar okuryazarlık düzeyleri*. 15. Akademik Bilişim Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Antalya.

Duran, E., & Özkul, D. İ., (2015). Ekran okuryazarlığının gelişimi ve geleceğine yönelik tahminler. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 281-290. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/usaksosbil/article/view/5000131497> sayfasından erişilmiştir.

Efimova, L. & Grudin, J. (2008). Crossing Boundaries: Digital Literacy in Enterprises. Lankshare, C. & Knobel, M. (Eds.). (2008). *Digital Literacies* (pp.203-226). Newyork: Peter Lang Publishing. Retrieved from https://books.google.com.t/books?hl=tr&lr=&id=doVQq67wWSwC&oi=fnd&pg=PA1&dq=digital+literacy&ots=h3X3frbG7t&sig=RR7_dHnT9pmNjlbTfzmJf4DwHY&redir_esc=y#v=onepage&q=digital%20literacy&f=false sayfasından erişilmiştir.

Ekici, S., & Yılmaz, B. (2013). FATİH Projesi üzerine bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 27(2), 317-339. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/261> sayfasından erişilmiştir.

Erkan, S. (2004). Öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumlarına yönelik bir inceleme. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, 141-145. http://journals.manas.edu.kg/mjsroldarchives/Vol06_Issue12_2004/402.pdf sayfasından erişilmiştir.

Ersoy , A. & Yaşar, Ş., (2002). İlköğretim 4. Ve 5. sınıf öğrencilerinin internet kullanma durumları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 401-426. <http://www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/view/161> sayfasından erişilmiştir.

Eshet, Y. (2002). *Digital literacy: A new terminology framework and its application to the*

- design of meaningful technology-based learning environments*. World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications. Colorado. Retrieved from <http://eric.ed.gov/?id=ED477005>.
- Eshet, Y. (2004). Digital Literacy: A Conceptual framework for survival skills in the digital era. *Jl. of Educational Multimedia and Hypermedi*, 13(1), 93-106. Retrieved from http://www.openu.ac.il/personal_sites/download/Digital-literacy2004-JEMH.pdf.sayfasından erişilmiştir.
- Garmire, E., & Pearson, G (Eds). (2006). *Teach tally: Approaches to assessing technological literacy* içinde (s.9). Washington: The National Academies Press.
- Geçer, K., A. & Dağ, F. (2010). Üniversite öğrencilerinin bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi: Kocaeli Üniversitesi örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. VII (1), 20-44.
- Gökçearaslan, Ş., & Bayır, E. A. (2011). *Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeyleri nin incelenmesi*. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 2011 sunulmuş bildiri, Antalya. <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/200.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Gregorian, V. (2002). *Keynote address presented at the White House Conference on School Libraries*. Washington, DC: Institute of Museum and Library Services.
- Güllüpinar, F., & Kuzu, A., & Dursun, Ö. Ö., & Kurt A. A., & Gültekin, M. (2013). Milli eğitimde teknoloji kullanımı ve sonuçları. Velilerin bakış açısından Fatih Projesi'nin pilot uygulamasının değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edbiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 195-216. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/117768> sayfasından erişilmiştir.
- Güneş, F. (1994). Okur-yazarlık kavramı ve düzeyleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 499-507. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/491/5760.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Gürbüz, T., & Yıldırım, S., & Özden, M.Y. (1999) *Öğretmen adaylarının online ve geleneksel bilgisayar okuryazarlığı derslerinde bilgisayara karşı tutumlarının karşılaştırılması: Bir durum çalışması*. Birinci Uluslararası eğitimde Bilişim Teknolojileri sunulmuş bildiri, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Gürol, M., & Donmuş, V., & Araslan, M. (2012). İlköğretim kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin Fatih Projesi ile ilgili görüşleri. https://www.researchgate.net/profile/Mehmet_Guerol/publication/268366886_ILK_OGRETIM_KADEMESINDE_GOREV_YAPAN_SINIF_OGRETMENLERININ_FATIH_PROJESI_ILE_ILGILI_GORUSLERI/links/56f3f1e608ae95e8b6d05e27.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Hague, C., & Payton, S. (2010). *Digital literacy across the curriculum*. Bristol, Retrieved from <http://www.nfer.ac.uk/publications/FUTL06/FUTL06.pdf>.
- ITEA, (International Technology Education Association) (1996). *Technology for all Americans: A Rationale and Structure for the Study of Technology*. Reston, VA:Author.
- ITEA, (International Technology Education Association) (2004). What it reveals as to how Americans think about technology. Eylül 2004.
- İşçioğlu, E. & Kocakuşak, S. (2012). İlköğretim sınıf öğretmeni adaylarının sayısal okuryazarlık düzeyleri ve teknoloji algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2, 15-24. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/630-published.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kahraman, M. (2005). *Bilgisayar okuryazarlığı ve sertifikasyonu*. Biltek 2005 Kongresi'nde sunulmuş bildiri. http://www.eogrenme.net/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=72 sayfasından erişilmiştir.
- Kalaycı, C. (2013). Dijital bölünme, dijital yoksulluk ve uluslararası ticaret. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(3), 145-162. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/atauniiibd/article/view/1025008954> sayfasından erişilmiştir.
- Kanatlı, F., & Schreglman, S. (2012). Bilgi teknolojilerinden yararlanma düzeyleri üzerine bir araştırma: Hatay ili örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 6, 76-85. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/gumussosbil/article/view/5000004313> sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kaşıkçı, D. N., & Çağıltay, K., & Karakuş, T., & Kurşun, E., & Ogan, C. (2014). Türkiye

- ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(171), 230-243. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1867> sayfasından erişilmiştir.
- Kazu, İ. E., & Erten, P. (2014). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 132 – 152. <http://buefad.bartın.edu.tr/article/viewFile/1082000121/1082000107> sayfasından erişilmiştir.
- Keskin, M.(2008). *İlköğretim ikinci kademe sınıf öğretmenlerinin bilişim teknolojileri okuryazarlık düzeylerinin öğrenci başarısını etkileme düzeyi (Afyonkarahisar ili örneği)*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kıyıcı, M. (2008). *Öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. (Doktora tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kızılaslan, D. (2007). *Bilgi Okuryazarlığı ve Üniversite Kütüphaneleri: Bilgi Okuryazarlığı Planı Hazırlama Unsurları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurt, A. A., & Kuzu, A., & Dursun, Ö. Ö., & Güllüoğlu, F., & Gültekin, M. (2013). Fatih Projesi'nin pilot uygulama sürecinin değerlendirilmesi: Öğretmen görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education* 1(2), 1-23. <http://www.jitte.org/article/view/1092000007> sayfasından erişilmiştir.
- Kurudayıoğlu, M., & Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 15(28), 283-298. http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=f945e7b0_6437-468ab18b3a1f13a85242%40sessionmgr4001&vid=1&hid=4203 sayfasından erişilmiştir.
- Maltepeler, S. (2014). Bilgi okuryazarlığı. *Okuryazarlık Çalıştayı'nda sunulmuş bildiri*. <http://okuryazarlikcalistayi.blogspot.com.tr/2014/08/bildiri-bilgi-okuryazarlg.html> sayfasından erişilmiştir.
- Martin, A. (2008). Digital Literacy and the “Digital Society”. Lankshare, C. & Knobel, M. (Eds.). (2008). *Digital Literacies* (pp.151-176). Newyork: Peter Lang Publishing.
- Martin, A., & Grudziecki, J. (2006). DigEuLit: Concepts and tools for digital literacy

- development. *Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, 5, 249-267. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.11120/ital.2006.05040249>
- Menzi, N., & Çalışkan, E., & Çetin, O. (2012). Öğretmen adaylarının teknoloji yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(1). <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ajes/article/view/5000109995> sayfasından erişilmiştir.
- Özerbaş, M., A. & Erdoğan, B. H. (2016). Dijital sınıf uygulamasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 357-369
- Özsevgeç, T., & Batman, T., & Yazar, E., & Yiğit, N. (2014). Öğretmen adaylarının teknolojik terim farkındalıklarının belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(173), 235-248. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/2500> sayfasından erişilmiştir.
- Payton, S., & Hague, C. (2010). *Digital Literacy in practice*. Bristol, Retrieved from <https://www.nfer.ac.uk/publications/FUTL06/FUTL06casestudies.pdf>.
- Polat, C., & Odabaş, H. (2008). Bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: Bilgi okuryazarlığı. Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Antalya. <http://eprints.rclis.org/12661/> sayfasından erişilmiştir.
- Rantala, L. & Suoranta, J. (2008). Digital literacy policies in the EU—Inclusive partnership as the final stage of governmentality? Lankshare, C. & Knobel, M.(Eds.). (2008). *Digital Literacies* (pp.91-117). Newyork: Peter Lang Publishing. Retrieved from https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=doVQq67wWSwC&oi=fnd&pg=PA1&dq=digital+literacy&ots=h3X3frbG7t&sig=RR7_dHnT9pmNjlbFzmJf4DwHY&redir_esc=y#v=onepage&q=digital%20literacy&f=false.
- Ribble, M. (2011). *Digital Citizenship in Schools Second Edition*. <https://www.iste.org/docs/excerpts/DIGCI2-excerpt.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Sangül, M. (2013). *Bilişim teknolojileri ve yazılım*. http://hasanozbay.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/06/354054/dosyalar/2014_11/1125609_bilisimteknolojileri.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Sayer, C. R. (2007). *Çocuk kütüphanelerinde elektronik yayınların kullanımı ve yaygınlaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Seferoğlu, S. S., & Akbıyık, C. (2005). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 89-101. http://yunus.hun.edu.tr/~sadi/yayin/Seferoglu-Akbıyık_EJER-2005_Ogretmen-OzYeterlik.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Soby, M. (2008). Digital Competence—From Education Policy to Pedagogy: The Norwegian Context. Lankshare, C. & Knobel, M.(Eds.). (2008). *Digital Literacies* (pp.91-117). Newyork: Peter Lang Publishing. Retrieved from https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=doVQq67wWSwC&oi=fnd&pg=PA1&dq=digital+literacy&ots=h3X3frbG7t&sig=RR7_dHnT9pmNjlbFzmJf4DwHY&redir_esc=y#v=onepage&q=digital%20literacy&f=false.
- Şad, S., N., & Nalçacı, Ö., İ. (2015). Öğretmen adaylarının eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya ilişkin yeterlilik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 177-197.
- Timur, B., & Timur, S., & Akkoyunlu, B. (2014). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeylerinin belirlenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 41-59. <http://www.sobbiad.mu.edu.tr/index.php/asd/article/view/475> sayfasından erişilmiştir.
- Tornero, J. M. P. (2004). *Understanding digital literacy*. Promoting Digital Literacy (Final report EAC/76/03). Retrieved from http://www.pedz.uni-mannheim.de/daten/edz-b/gdbk/04/dig_lit_en.pdf
- Tuncer, N. (2000). Çocuk ve internet kullanımı. *Türk kütüphaneciliği Dergisi*, 14(2), 205-212. <http://eprints.rclis.org/7317/1/tuncer.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2015). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2013). 06-15 yaş hanehalkı bilişim teknolojileri kullanımı. *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 15866. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866> sayfasından erişilmiştir.

- Türkiye İstatistik Kurumu, (2016). İstatistiklerle kadın. *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 21519.
- Ulaş, A., H., & Ozan, C., (2010). Sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojileri açısından yeterlilik düzeyi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 63-84.
- Usta, E., & Bozdoğan, A., & Yıldırım, K. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının internet kullanımına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 8(1), 209-22. http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt8Sayi1/JKEF_8_1_2007_209_222.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Usta, E., & Korkmaz, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar yeterlikleri ve teknoloji kullanımına ilişkin algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1335-1349. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/1281/561> sayfasından erişilmiştir.
- Yalman, M., & Gönen, S., & Başaran, B. (2013). Lise son sınıf öğrencilerinin internet kullanım durumu ve internete yönelik tutumları: Diyarbakır örneği. *Akademik Başarı Dergisi*, 39. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/39/18.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yanık, C. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar okuryazarlık algıları ile internet kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 39, 371-382. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/485-published.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yavuz, S., & Coşkun, A. E. (2008). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve düşünceleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 276-286. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/527-published.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, Y. (2013). İlköğretim öğrencilerinin teknoloji kullanım yeterlikleri ve teknoloji kullanımını etkileyen faktörler. http://www.bilgikasifi.com/makale/Yildirim_2013.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Yıldız, A. (2007). Geçmişten günümüze okuryazarlık çalışmaları. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 5(18), 44-61. https://www.academia.edu/9010952/Ge%C3%A7mi%C5%9Ften_G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCze_Okuryazarl%C4%B1k_Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1_sayfasından_erişilmiştir.
- Yıldız, Ç., & Kahyaoğlu, M., & Kaya, M. F. (2012). Siirt ilindeki ortaöğretim öğrencileri nin sayısal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, sınıf ve öğrenim gördüğü lise türüne göre farklılaşmasının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3). <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/usaksosbil/article/view/5000035860/5000034782> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldız, H., & Seferoğlu, S. S. (2014). İlköğretim öğrencilerinin sayısal uçurum düzeyleriyle ilgili görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 220-235. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/75-published.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 155-167. <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078641/5000072862> sayfasından erişilmiştir.
- Yurdadoğ, B. U. (2013). *Dijital toplumun öngördüğü bilgi uzmanlığı*. Ünak 2013 konferansında sunulmuş bildiri, Marmara Üniversitesi, İstanbul. <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak03/u03-5.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yuldaşev, D. (2013). Teknoloji okuryazarlığının elektronik ürün satın alma niyeti üzerine etkisi. *Akademik Bakış Dergisi*, 38, 1-14. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/38/21.pdf> sayfasından erişilmiştir.

DİJİTAL OKURYAZARLIK DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Sayın Öğretmenim,

Bu ölçme aracı sizin dijital okuryazarlık durumunuzu değerlendirmenize yarayan sorulardan oluşmaktadır. Dijital okuryazarlık; genel olarak bireylerin dijital teknolojileri (bilgisayar, tablet, cep telefonu...) tanımlarını; bu teknolojileri etkin, etik açıdan uygun ve eleştirel biçimde kullanabilmelerini ifade eder. Bu ölçekten elde edilen veriler sadece bilimsel bir araştırmada kullanılacak ve gizlilik esas alınacaktır. Bu nedenle lütfen soruları gerçek durumunuzu yansıtacak şekilde cevaplandırmaktan çekinmeyiniz.

Feyza Nur ÖÇAL
Gazi Üniversitesi
feyzanurocal@gmail.com

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde sizinle ilgili kişisel bilgiler yer alacaktır. Size uygun cevabı parantez içine çarpı işareti koyarak (X) , boşlukları ise yazarak doldurunuz.

1. Yaşınız

a. () 21-25	f. () 46-50
b. () 26-30	g. () 51-55
c. () 31-35	h. () 56-60
d. () 36-40	i. () 61-65
e. () 41-45	j. () 65'in üstü

2. Cinsiyetiniz

- a. () Kadın b. () Erkek

3. Öğrenim durumu

- a. () Ön Lisans b. () Lisans c. () Yüksek lisans d. () Doktora

4. Öğretmenlik Kıdeminiz

- a. () 0-5 Yıl b. () 6-10 yıl c. () 11-16 yıl d. () 17-25 yıl e. () 25 yıl ve Üstü

5. Şu an okuttuğunuz sınıf (1- 4)

6. İkamet ettiğiniz yer

- a.() köy b. () belde c. () ilçe d. () il

7. Ailenizin toplam aylık geliri yaklaşık kaç TL civarındadır?

- () 2000 ve altı () 2001-4000 () 4001-6000 () 6001-8000 () 8001 ve üstü

8. Aşağıdaki teknolojilerden hangilerini, internete bağlanmak için kullanıyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ☐ Masaüstü bilgisayar ☐ Dizüstü bilgisayar ☐ Tablet bilgisayar
☐ Avuç içi bilgisayar ☐ Cep telefonu

9. Kendinize ait bir bilgisayarınız var mı ?

- a. Evet () b. Hayır ()

10. Bilgisayarınızda kullandığınız sürekli internet bağlantısı var mı ?

- a. Evet () b. Hayır ()

11. İnternet kullanma sıklığınızı, aşağıdaki seçeneklerden en iyi hangisi tanımlamaktadır?

- ☐ İnterneti hiç kullanmıyorum.
☐ İnterneti sadece zorunlu kaldıkça kullanıyorum.
☐ Günlük yaşamımda interneti, çok yoğun olmasa da kullanıyorum.
☐ İşimden bağımsız olarak, interneti yoğun olarak kullanıyorum.
☐ İnternet kullanmadan yapamam.

II. BÖLÜM

DİJİTAL OKURYAZARLIK YETERLİLİĞİ

Aşağıda verilen ölçütleri okuyunuz. ‘Tam yeterli’ , ‘Çok yeterli’, ‘Orta Yeterli’, ‘Az yeterli’, ‘Yeterli değil’ olmak üzere beş farklı düzey bulunmaktadır. Kendinizi hangi düzeyde yeterli hissediyorsanız o kutucuğu işaretleyiniz.

	Yeterli değil	Az Yeterli	Orta Yeterli	Çok Yeterli	Tam Yeterli
1. Kullandığım dijital araçlarda(bilgisayar, akıllı telefon, tablet, tv...) karşılaştığım basit sorunları giderebilme	☐	☐	☐	☐	☐
2. USB, DVD, harici disk gibi ortamların birinden diğerine dosya aktarabilme	☐	☐	☐	☐	☐
3. Dijital teknolojilerde donanım ve yazılımın ne işe yaradığını bilme	☐	☐	☐	☐	☐
4. İnternete bağlanabilmek için ne tür donanım ve yazılımlara ihtiyaç olduğunu bilme	☐	☐	☐	☐	☐
5. Kendi ihtiyacına ve koşullarına uygun dijital araçları seçebilme	☐	☐	☐	☐	☐
6. Kendi beklentilerine ve koşullarına uygun İnternet Servis Sağlayıcı seçebilme	☐	☐	☐	☐	☐
7. Çevrimiçi ortamda okul, hastane, bankacılık hizmetleri ve otel rezervasyonu gibi çevrimiçi işlemler gerçekleştirebilme	☐	☐	☐	☐	☐
8. İnternet bağlantılı araçları kullanarak elektronik posta gönderebilme ve gelen elektronik postayı açabilme	☐	☐	☐	☐	☐
9. Göndereceği elektronik postaya dosya ekleme ve gelen elektronik posta ekindeki dosyayı açabilme	☐	☐	☐	☐	☐
10. En az bir kelime işlem (Word, Wordpad gibi) yazılımını kullanabilme	☐	☐	☐	☐	☐
11.En az bir tablolu (Excel gibi) yazılımını kullanabilme	☐	☐	☐	☐	☐
12. En az bir sunu hazırlama (Powerpoint gibi) yazılımını kullanabilme	☐	☐	☐	☐	☐
13. İhtiyaç duyduğu, ses, yazı ya da resim türü içeriği İnternetten bilgisayara indirebilme ve kopyalayabilme	☐	☐	☐	☐	☐
14. Bilgisayarda kayıtlı bir belgenin yazıcıdan çıktısını alabilme	☐	☐	☐	☐	☐
15. Arama motorlarında ve veri tabanlarında arama yaparken arama seçeneklerini kullanabilme	☐	☐	☐	☐	☐
16. Çevrimiçi bilgi kaynaklarının yanı sıra kitap, dergi, gazete gibi basılı kaynaklardan da yararlanmaya özen gösterme	☐	☐	☐	☐	☐
17. Dijital ortamlardaki bilgilerin kendi amacı açısından kullanılabilirliğini değerlendirebilme	☐	☐	☐	☐	☐

18. Dijital ortamdaki bilgileri kullanırken eleştirel ve temkinli davranabilme	☐	☐	☐	☐	☐
19. Sosyal ağlar, paylaşım siteleri ve çevrimiçi topluluklarda karşılaşılabilen riskleri bilme	☐	☐	☐	☐	☐
20. İletişim, sosyalleşme ve işbirliği için çevrimiçi ortamları, diğer insanlarla yüz yüze iletişimini azaltmayacak şekilde kullanma	☐	☐	☐	☐	☐
21. Dünyada gerçekleşen toplumsal gelişmeler konusunda, dijital medyanın basılı medyaya göre daha güncel bilgiler sağladığını bilme	☐	☐	☐	☐	☐
22. Dijital ortamlarda karşılaştığı ve asıl amacı reklam ya da etki yaratma olan mesaj ya da içerikleri fark edebilme	☐	☐	☐	☐	☐
23. Dijital ortamlarda sunulan mesajı ya da içeriği, sunan kişi ya da kuruluşların sunuş tarzından etkilenmeden anlamlandırabilme	☐	☐	☐	☐	☐
24. Dijital ortamlarından gelebilecek olası zararlardan korunabilmeleri için bireylere en azından temel düzeyde bir eğitim verilmesini önemseme	☐	☐	☐	☐	☐
25. Dijital ortamlardan yararlanmayı demokratik yaşamın ve aktif yurttaşlığın göstergesi olarak görme	☐	☐	☐	☐	☐
26. Dijital ortamların, bireyin dünya görüşünün, değerlerinin ve alışkanlıklarının biçimlenmesindeki önemini bilme	☐	☐	☐	☐	☐
27. Dijital ortamların, bireyin yaşam boyu öğrenmesine önemli katkılar sağlayabileceğinin farkında olma	☐	☐	☐	☐	☐
28. Dijital ortamlar aracılığı ile bilgi paylaşımında bulunurken etik ve sorumlu davranma	☐	☐	☐	☐	☐
29. Dijital ortamlardaki içerikleri kullanırken, içerik sahiplerinin fikri ve yasal haklarına uygun davranma	☐	☐	☐	☐	☐
30. Sosyal ağlar, forumlar, topluluklar ve paylaşım siteleri gibi dijital ortamlardan en az birisine aktif olarak katılabilme	☐	☐	☐	☐	☐
31. Sosyal ağlar, forumlar, topluluklar ve paylaşım siteleri gibi dijital ortamlardan en az birisinde bilgi, belge, dosya paylaşabilme	☐	☐	☐	☐	☐
32. Dijital ortamlarda gerçekleştirilen faaliyetler için geçerli yasal ve sosyal kurallara uygun davranma	☐	☐	☐	☐	☐
33. Dijital ortamlarda, geçerli yasal ve sosyal kurallara uygun davranmamanın olası sonuçları hakkında fikir sahibi olma	☐	☐	☐	☐	☐
34. Herhangi bir internet tarayıcısının gizlilik ve güvenlik ayalarını, kendi uygun göreceği şekilde yapabilme	☐	☐	☐	☐	☐
35. Dijital araçları kullanırken, kullanıcı şifresi oluşturma, virüs koruma yazılımı kullanma gibi güvenlik önlemlerini alabilme	☐	☐	☐	☐	☐
36. Dijital ortamları kullanırken çevrimiçi saldırı, virüs bulaşması ve kimlik bilgilerinin çalınması gibi durumları fark edebilme	☐	☐	☐	☐	☐
37. Gezindiği dijital ortamlarda, sonradan başkaları tarafından belirlenip, kendisi aleyhine kullanılabilecek özel bilgiler bırakmama	☐	☐	☐	☐	☐
38. Dijital ortamlarda başkaları ile paylaşımında sakınca olan ve olmayan kişisel bilgileri ayırt edebilme	☐	☐	☐	☐	☐
39. Dijital ortamlarda çevrimiçi saldırı, kimlik hırsızlığı gibi eylemlerin yaratacağı bireysel, yasal ve sosyal sonuçları bilme	☐	☐	☐	☐	☐
40. Kullandığı web sitelerinin gizlilik politikalarının, kullanıcı olarak kendisi açısından önemini değerlendirebilme	☐	☐	☐	☐	☐

DİJİTAL OKURYAZARLIK DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Sayın Veli,

Bu ölçme aracı sizin dijital okuryazarlık durumunuzu değerlendirmenize yarayan sorulardan oluşmaktadır. Dijital okuryazarlık; genel olarak bireylerin dijital teknolojileri (bilgisayar, tablet, cep telefonu...) tanımlarını; bu teknolojileri etkin, etik açıdan uygun ve eleştirel biçimde kullanabilmelerini ifade eder. Bu ölçekten elde edilen veriler sadece bilimsel bir araştırmada kullanılacak ve gizlilik esas alınacaktır. Bu nedenle lütfen soruları kendinizin ve çocuğunuzun gerçek durumunu yansıtacak şekilde cevaplandırmaktan çekinmeyiniz. Teşekkür ederim.

Feyza Nur ÖÇAL
Gazi Üniversitesi
feyzanurocal@gmail.com

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde sizinle ilgili kişisel bilgiler yer alacaktır. Size uygun cevabı parantez içine çarpı işareti koyarak (X) , boşlukları ise yazarak doldurunuz.

1. Yaşınız

a. () 20 ve altı	g. () 46-50
b. () 21-25	h. () 51-55
c. () 26-30	ı. () 56-60
d. () 31-35	i. () 61-65
e. () 36-40	j. () 65'in üstü
f. () 41-45	

2. Cinsiyetiniz

- a. () Kadın b. () Erkek

3. Bir işte çalışıyor musunuz?

- a. () Evet b. () Hayır

4. Öğrenim durumu

- a. () İlkokul
b. () Ortaokul
c. () Lise
d. () Lisans
e. () Lisans üstü

5. Ailenizin toplam aylık geliri yaklaşık kaç TL civarındadır?

- () 2000 ve altı () 2001-4000 () 4001-6000 () 6001-8000 () 8001 ve üstü

6. İkamet ettiğiniz yer

- a. () köy b. () belde c. () ilçe d. () il

7. Çocuğunuzun okuduğı sınıf (1- 4)

8. Aşağıdaki teknolojilerden hangilerini, internete bağlanmak için kullanıyorsunuz?
(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

() Masaüstü bilgisayar () Dizüstü bilgisayar () Tablet bilgisayar () Avuç içi bilgisayar
() Cep telefonu

9. Kendinize ait bir bilgisayarınız var mı ?

a. Evet () b. Hayır ()

10. Bilgisayarınızda kullandığınız sürekli internet bağlantısı var mı ?

a. Evet () b. Hayır ()

11. İnternet kullanma sıklığınızı, aşağıdaki seçeneklerden en iyi hangisi tanımlamaktadır?

() İnterneti hiç kullanmıyorum.
() İnterneti sadece zorunlu kaldıkça kullanıyorum.
() Günlük yaşamımda interneti, çok yoğun olmasa da kullanıyorum.
() İşimden bağımsız olarak, interneti yoğun olarak kullanıyorum.
() İnternet kullanmadan yapamam.

II. BÖLÜM

DİJİTAL OKURYAZARLIK YETERLİLİĞİ

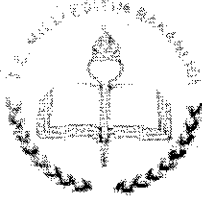
Aşağıdaki çizelgede yer alan her bir madde için; o maddede ifade edilen hususta kendinizi ve çocuğunuzu ne kadar yeterli bulduğunuzu, uygun bulduğunuz seçeneği işaretleyerek belirtiniz. Her bir maddede kendi yeterliliğinize ilişkin düşüncenizi belirtmek için “KENDİNİZ”, çocuğunuzun yeterliliğine ilişkin düşüncenizi belirtmek için ise “ÇOCUĞUNUZ” kısmındaki seçeneklerden birisini işaretleyiniz.

Çocuğunuzun sınıfı (1-4)

KENDİNİZ					“Tam yeterli” için 5’e, “çok yeterli” için 4’e, “orta yeterli” için 3’e, “az yeterli” için 2’ye “yeterli değil” için 1’e işaretleme yapınız.	ÇOCUĞUNUZ				
1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
					1. Kullandığım dijital araçlarda karşılaştığım basit sorunları giderebilme					
					2. USB, DVD, harici disk gibi ortamların birinden diğerine dosya aktarabilme					
					3. Dijital teknolojilerde donanım ve yazılımın ne işe yaradığını bilme					
					4. İnternete bağlanabilmek için ne tür donanım ve yazılımlara ihtiyaç olduğunu bilme					
					5. Kendi ihtiyacına ve koşullarına uygun dijital araçları seçebilme					
					6. Kendi beklentilerine ve koşullarına uygun İnternet Servis Sağlayıcı seçebilme					
					7. Çevrimiçi ortamda okul, hastane, bankacılık hizmetleri ve otel rezervasyonu gibi çevrimiçi işlemler gerçekleştirebilme					
					8. internet bağlantılı araçları kullanarak elektronik posta gönderebilme ve gelen elektronik postayı açabilme					
					9. Göndereceği elektronik postaya dosya ekleme ve gelen elektronik posta ekindeki dosyayı açabilme					
					10. En az bir kelime işlem (Word, Wordpad gibi) yazılımını kullanabilme					
					11.En az bir tablolaştırma (Excel gibi) yazılımını kullanabilme					
					12. En az bir sunu hazırlama (Powerpoint gibi) yazılımını kullanabilme					
					13. İhtiyaç duyduğu, ses, yazı ya da resim türü içeriği internetten bilgisayara indirebilme ve kopyalayabilme					

					14. Bilgisayarda kayıtlı bir belgenin yazıcıdan çıktısını alabilme					
					15. Arama motorlarında ve veri tabanlarında arama yaparken arama seçeneklerini kullanabilme					
					16. Çevrimiçi bilgi kaynaklarının yanı sıra kitap, dergi, gazete gibi basılı kaynaklardan da yararlanmaya özen gösterme					
					17. Dijital ortamlardaki bilgilerin kendi amacı açısından kullanılabilirliğini değerlendirebilme					
					18. Dijital ortamdaki bilgileri kullanırken eleştirel ve temkinli davranabilme					
					19. Sosyal ağlar, paylaşım siteleri ve çevrimiçi topluluklarda karşılaşılabileceği riskleri bilme					
					20. İletişim, sosyalleşme ve işbirliği için çevrimiçi ortamları, diğer insanlarla yüz yüze iletişimini azaltmayacak şekilde kullanma					
					21. Dünyada gerçekleşen toplumsal gelişmeler konusunda, dijital medyanın basılı medyaya göre daha güncel bilgiler sağladığını bilme					
					22. Dijital ortamlarda karşılaştığı ve asıl amacı reklam ya da etki yaratma olan mesaj ya da içerikleri fark edebilme					
					23. Dijital ortamlarda sunulan mesajı ya da içeriği, sunan kişi ya da kuruluşların sunuş tarzından etkilenmeden anlamlandırabilme					
					24. Dijital ortamlarından gelebilecek olası zararlardan korunabilmeleri için bireylere en azından temel düzeyde bir eğitim verilmesini önemseme					
					25. Dijital ortamlardan yararlanmayı demokratik yaşamın ve aktif yurttaşlığın göstergesi olarak görme					
					26. Dijital ortamların, bireyin dünya görüşünün, değerlerinin ve alışkanlıklarının biçimlenmesindeki önemini bilme					
					27. Dijital ortamların, bireyin yaşam boyu öğrenmesine önemli katkılar sağlayabileceğinin farkında olma					
					28. Dijital ortamlar aracılığı ile bilgi paylaşımında bulunurken etik ve sorumlu davranma					
					29. Dijital ortamlardaki içerikleri kullanırken, içerik sahiplerinin fikri ve yasal haklarına uygun davranma					
					30. Sosyal ağlar, forumlar, topluluklar ve paylaşım siteleri gibi dijital ortamlardan en az birisine aktif olarak katılabilme					
					31. Sosyal ağlar, forumlar, topluluklar ve					

					paylaşım siteleri gibi dijital ortamlardan en az birisinde bilgi, belge, dosya paylaşabilme					
					32. Dijital ortamlarda gerçekleştirilen faaliyetler için geçerli yasal ve sosyal kurallara uygun davranma					
					33. Dijital ortamlarda, geçerli yasal ve sosyal kurallara uygun davranmamanın olası sonuçları hakkında fikir sahibi olma					
					34. Herhangi bir internet tarayıcısının gizlilik ve güvenlik ayarlarını, kendi uygun göreceği şekilde yapabilme					
					35. Dijital araçları kullanırken, kullanıcı şifresi oluşturma, virüs koruma yazılımı kullanma gibi güvenlik önlemlerini alabilme					
					36. Dijital ortamları kullanırken çevrimiçi saldırı, virüs bulaşması ve kimlik bilgilerinin çalınması gibi durumları fark edebilme					
					37. Gezindiği dijital ortamlarda, sonradan başkaları tarafından belirlenip, kendisi aleyhine kullanılabilecek özel bilgiler bırakmama					
					38. Dijital ortamlarda başkaları ile paylaşmasında sakınca olan ve olmayan kişisel bilgileri ayırt edebilme					
					39. Dijital ortamlarda çevrimiçi saldırı, kimlik hırsızlığı gibi eylemlerin yaratacağı bireysel, yasal ve sosyal sonuçları bilme					
					40. Kullandığı web sitelerinin gizlilik politikalarının, kullanıcı olarak kendisi açısından önemini değerlendirebilme					

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.2205207
Konu : Araştırma izni

25.02.2016

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) 03/02/2016 tarihli ve 3789 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi Feyza Nur ÖÇAL' ın "**İlkokuldaki öğretmen, öğrenci ve velilerin dijital okuryazarlığa ilişkin görüşleri**" başlıklı tezi kapsamında çalışma yapma talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Uygulama formunun (9 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini arz ederim.

Ali GÜNGÖR
Müdür a.
Şube Müdürü

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Ayrıdır.

26/02/2016

İşar SUBAŞI

Adres:
Elektronik Ağ:
e-posta:

Ayrıntılı bilgi için:
Tel:
Faks:

GAZİ GELECEKTİR...